Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ, ҚАМАРИЙ, 1413 ЙИЛ, САФАР, 26-КУН.
ШАМСИЙ, 1371 ЙИЛ, СУМБУЛА, 4-КУН.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг газетаси

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган — 1992 ЙИЛ 26 АВГУСТ, ЧОРШАНБА, 165-СОН • 416 • — НАРХИ: сотувда 2 сўм.

ХАЛҚИМ, ҚАДДИНГ КЎТАР, ЎЗЛИГИНГНИ БИЛ, ЎЗ ЮРТИНГДА ЎЗИНГ АЗИЗУ БЕК БЎЛ!

САМОЛЁТ, САМОЛЁТ, ЎРИМЧИГА ТАШЛАБ ЎТ...

ТОШКЕНТ — УРИМЧИ — ТОШКЕНТ ҲАВО ЙУЛИ ОЧИЛДИ.

Ёру биродарлари, қариндош-уруғлари билан дийдорлашиш ишқида бўлган кўпларнинг орзуси энди ҳеч бир қийинчиликсиз рўёбга чиқиши мумкин. Паттага маблағ топган ҳар бир киши икки соату 20 дақиқадан сўнг ўзини Ўримчида кўради. Бунга Тошкент билан Хитойнинг Шинжон-Уйғур мухтор райони марказини боғлаган Ўзбекистон ҳаво йўллари ва Синцзян миллий авиакомпаниялари кафил.

... Самолёт Тян-Шань тоғлари устида муаллақ қотиб қолгандек. Қорли чўққилар, қўнғирранг тизмаларнинг поёни кўринмайди. Ана шу манзарани бир соатдан бери кузатиб келаяпмиз. Қаранг, жаҳон харитасида битта қалин чизиқ тортиб кўрсатилган тоғлар сарҳади қанчалик кенг экан. Бу дунёнинг кенглигига, чексизлигига ишора.

Ҳув ана даралар орасида илон изи бўлиб чўзилган сўқмоқ кўринди. Бу йўл ўтмишга етаклагандек, қулоқлар остида туялар қўнғироғи, сарбонларнинг далда берувчи овозлари жаранглагандек бўлади. Шарқ билан Ғарбни боғловчи Буюк ипак йўли балки шудир. Эҳтимол юртини ташлаб ўзини тақдир қўлига топширган дилгир Фурқат шу сўқмоқдан ўтгандир...

Балки бу сўқмоқнинг карвон йўлига умуман алоқаси йўқдир. Лекин, бунинг аҳамияти йўқ. Муҳими, одамлар шу тоғ даралари, қиру сойлар оша бир-бирларига интилишган. Олий мақсад — шу. Тижорату саёҳат, элчилигу хабарчилик бир сабаб, холос.

Ўримчи аэропортида янги ҳаво йўли очилишига бағишланган митингда район маъмури ўринбосари жаноб Ван Ю Сен ҳеч иккиланмай бу ҳодисани тарихий воқеа деб атади. Кейинроқ эса бизга берган интервьюсида у ўз мулоҳазасини янада тўлароқ ифода этди:

— Ўримчи—Тошкент ҳаво йўли серқатнов бўлиши аниқ. Бизнинг халқимиз Тошкенту Самарқанд, Бухорою Хоразмни зиёрат қилишга иштиёқманд. Қолаверса, юртингизга кўплаб халқ истеъмол товарлари етказиб берамиз. Ушбу линия иккала мамлакатнинг иқтисодий-ижтимоий, маданий алоқаларини ривожлантиришга катта ҳисса қўшиши, шубҳасиз. Бир мисол: Синцзян авиакомпанияси Ўзбекистондан ижарага олган самолётларни ишлатмоқда. Сизнинг экипажларингиз билан Хитойнинг бошқа авиакомпанияларида фаолият кўрсатаётган «Боинг»лар ва бошқа янги самолётлар билан муваффақиятли беллашмоқдамиз. Мана шу бугун йўловчиларнинг илтимосига кўра Ўрумчи —Пекин рейсига қўшимча самолёт ажратдик. Уни сизнинг «ИЛ-86»нгиз бажаради. Бу биз учун фойдали.

— Ўзбекистон билан ҳамкорлик қилганимиз туфайли, — дея суҳбатга аралашди авиакомпания бош директори Не Шен Ли, — биз замонавий аэропорт биноси ва меҳмонхона қурилишини бир-икки ой ичида битказиб олдик. Ўримчи — Тошкент ҳаво йўлининг очилиши 16 миллион аҳоли яшайдиган районимизнинг иқтисодий-ижтимоий ривожига самарали таъсир этади.

Хитой диёридаги учрашувлар, айниқса, биз журналистларни кўпроқ ҳаяжонга солди. Самолёт зинасидан тушишимиз билан меҳрли нигоҳлар, хушнуд қиёфалар, гуллар оғушида сархуш бўлдик. Дўстлар мулоқати учун ягона тил зарурати йўқ экан. Хитой забонини билмасакда уларнинг сўзларини тушуниш қийин эмасди. Самимият уфурган чеҳралар, бир-бирига талпинган қалблар учун таржимоннинг ҳожати йўқ эди.

«Ўзбекистон ҳаво йўллари» авиакомпанияси бош директорининг биринчи ўринбосари Арслон Ғоипович Рўзметов янги ҳаво линияси очилишини қуйидагича шарҳлади:

— Буюк ипак йўли Ўзбекистон учувчиларининг саъйи-ҳаракатлари туфайли қайта тикланмоқда, десам муболаға бўлмас. Ҳа, тарихий йўл бевосита ва билвосита маънода тикланмоқда. Яна халқларимиз бир-бирларига яқинлашадилар, тижорату маданий алоқалар, дўстлик ришталари мустаҳкамланади.

Сал аввалроқ Тошкентдан Ҳиндистон, Покистон, Туркия, Саудия Арабистони, Малайзия, Бирлашган Араб Амирлиги давлатларига ҳаво йўллари солинганди. Мана қўшни Хитой билан ҳам алоқа ўрнатилди. Буларнинг барчаси Ўзбекистоннинг халқаро обрўсини ошиб бораётганидан далолатдир.

Яқин ўртада «Тошкент—Лондон», «Тошкент—Париж», «Тошкент—Франкфурт на Майне» линиялари ҳам очилиши режалаштирилмоқда. Фуқаро авиацияси халқаро ташкилотининг олий талаблари асосида фаолият кўрсатаётган экипажларимиз ана шу масъулиятли рейсларни бажаришга тайёр.

Ўримчида оқшом чўка бошлаганда биринчи техник рейс қатнашчилари — учувчилар, журналистлар, санъаткорлар, сармоядорлар мезбонлар билан самимий хайрлашиб самолётга ўтирдилар. Салонда Ўзбекистон Республикаси халқ депутати Абдусаид Кўчимовдан таассуротларини сўрадик. Унинг сўзи қисқа ва лўнда бўлди:

— Халқаро алоқаларни мустаҳкамлашда авиациянинг роли беқиёс. Бу соҳани жаҳон талаблари даражасига олиб чиқиш учун ҳеч нарсани аямаслик лозим.

Янги рейсни очган учувчилар номи мармар лавҳаларда акс этмаса ҳам, ҳар ҳолда уларни газетхонлар билиб қўйишгани маъқул. Ўримчига ҳаво лайнерини кема командири М. Баҳромов, иккинчи учувчи В. Анишенко, штурман Ҳ. Юсупов, борт-инженер А. Вертузовлар бошқариб боришди. У ёқдан эса техник рейс қатнашчиларини шеф-учувчи С. Қодиров, кема командири А. Раҳимов, штурман Б. Тўхтабоев, борт-инженер Б. Кимлар олиб қайтдилар.

... Шуълалар уммонига ғарқ бўлган жонажон Тошкент бағрига қўнганимизда вақт тун ярмига яқинлашганди. Самолётнинг залворли ғилдираклари ерга тегиши билан ҳамма қарсак чалиб, бир-бирини табриклай бошлади.

Хурсандчилигимизнинг чеки йўқ эди. Чунки, биз мустақил Ўзбекистоннинг қардош Хитойнинг ғарбий дарвозаси — Ўримчига учган биринчи самолёти йўловчилари эдик.

Ҳаммаси яхши, ҳаммаси аъло. Лекин кўнглимизни хижил қилган нарса ҳам бўлди. Самолётларимиз қуйруғида ҳали ҳам «Аэрофлот» деган ёзув, қанотларида эса собиқ иттифоқ байроғи тасвири турибди. Ана шу хижиллик «Ўзбекистон ҳаво йўллари» компанияси раҳбарларида ҳам бўлса ажаб эмас.

А. ЖЎРАБОЕВ,
А. РАҲИМБЕРДИЕВ,
Ю. КАЗАЧЕНКО,
«Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталарининг махсус мухбирлари.

Суратларни Е. БОТИРОВ олган.

Тошкент — Ўримчи — Тошкент.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

1992 ЙИЛ 1 СЕНТЯБРДАН НАФАҚАЛАР, СТИПЕНДИЯЛАР ҲАМДА БЮДЖЕТ ҲИСОБИДАГИ ТАШКИЛОТЛАР ХОДИМЛАРИНИНГ ИШ ҲАҚИ МИҚДОРЛАРИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг бир йиллиги байрами муносабати билан:

1. Республика ҳудудида иш ҳақи ва меҳнат нафақасининг энг оз миқдори ойига 1250 сўм қилиб белгилансин.

1992 йил 1 сентябрдан бошлаб фуқаролар иш стажининг оз-кўплигига ва хизматларига қараб меҳнат нафақаларининг табақалаштирилган миқдорлари жорий этилиб, бунда мазкур Фармонда белгиланган энг оз миқдор асос қилиб олинсин.

2. Улуғ Ватан урушининг қатнашчилари ва ногиронларига энг оз миқдори 1600 сўм бўлишини мўлжаллаб нафақалар миқдори белгилансин, бунда Улуғ Ватан уруши III гуруҳ ногиронлари нафақаларининг миқдори энг оз иш ҳақи даражасигача етказилсин.

3. Бюджет ҳисобидаги муассасалар ва ташкилотлар ходимларининг иш ҳақи 25 фоиз оширилсин.

4. Фуқароларнинг солиқ олинмайдиган даромадларининг энг паст даражаси ойига 1250 сўм миқдорида белгилансин.

Меҳнаткашлар барча тоифаларининг ўртача иш ҳақи, умуман оширилишини ҳисобга олиб, ойига 5250 сўмгача бўлган иш ҳақидан олинадиган даромад солиғининг энг кам миқдори (12 фоиз) белгилансин.

5. Олий ўқув юртлари талабаларининг стипендиялари, техникумлар ҳамда кийим-бош ва овқат билан таъминланмайдиган ҳунар-техника билим юртлари ўқувчиларининг стипендиялари 1,5 баравар кўпайтирилсин, бунда имтиёзли овқатланиш учун ҳар ойлик қўшимча тўловларнинг аввалги миқдорлари бекор қилинсин. Талабаларнинг ошхоналари ва буфетларида тушлик овқатларнинг қийматидан 50 фоизли чегиртмалар сақлаб қолинсин.

6. Республика вазирликлари, идоралари, уюшмалари, концернлари, корхоналари ва хўжаликлари меҳнат унумдорлигини ва ишлаб чиқариш (ишлар ва хизматлар) ҳажмларини тегишли даражада оширишни таъминлаган тақдирда ушбу Фармонда белгиланган энг оз миқдорни ҳисобга олиб, ишловчиларнинг маошини янада оширсинлар.

7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1992 йил 27 июндаги 433-сон Фармони 4, 5, 6-бандлари ва 3-бандининг имтиёзли овқатланиш учун ойлик қўшимча ҳақ тўлаш тўғрисидаги қисми ўз кучини йўқотган, деб ҳисоблансин.

8. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси бир ҳафта муддат ичида ушбу Фармонни рўёбга чиқаришга оид ташкилий чора-тадбирларни кўзда тутувчи қарор қабул қилсин.

9. Фармоннинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1992 йил 25 август.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ Н. ҚАЮМОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ВАЗИРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўртоқ Норбек Қаюмов Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалик вазири этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 25 август.

ЎЗБЕКИСТОН АВТОМОБИЛИ ЧИҚАДИ

● АНДИЖОН вилоятининг Асака шаҳрида Жанубий Кореянинг «Дэу» корпорацияси билан биргаликда автомобиль заводи қуриш тўғрисидаги битим атиги 40 кун ичида тайёрланди ва тузилди. Бу ҳужжатни 24 август куни Тошкентда корпорация вице-президенти Ян Нам Ванг билан Ўзбекистон давлат «Автомобиль қишлоқ хўжалиги машинасозлиги» концернининг раиси А. А. Юсупов имзоладилар.

Ҳужжатни имзолаш чоғида Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов Корея Республикасига бориб, «Дэу» корпорацияси билан танишганидан сўнг амалий муносабатларни зудлик билан йўлга қўйиш бошлангани таъкидланди. Чунончи, битимда йилига 180 мингта автомашина ишлаб чиқарадиган завод қурилиши назарда тутилган. Корхона Асакадаги прицеплар заводи негизида ишлайди, республиканинг кўпгина иқтисодий ва ижтимоий муаммоларини ҳал этишга кўмаклашади.

— Бугун биз учун тарихий кун, — деди Ўзбекистон Миллий ахборот агентлигининг мухбири билан суҳбатда «Дэу» корпорациясининг вице-президенти Ян Нам Ванг. — Аслида Ўзбекистон автомобиль саноатига замин яратилди. Бироқ, конвейердан биринчи автомобиль чиқиши учун ҳали кўп куч-ғайрат сарфлаш лозим бўлади. Қўшма корхона енгил ва юк машиналари, микроавтобуслар ва фургонлар ишлаб чиқаради. Ўйлайманки, бир неча йилдан сўнг Ўзбекистон автомобиллар ишлаб чиқарадиган етакчи мамлакатлардан бири бўлиб қолади, чунки бу ерда энг замонавий технологиядан фойдаланилади.

Андижон вилоятидаги заводнинг қувватларини уч босқичда ишга тушириш мўлжалланган. Бу йил ишлаб чиқариш йўлга қўйилади, келгуси йили ишлаб турган цехлар таъмирланади ва тўртта янги цех қурилади, сўнгра эса моторлар ва трансмиссиялар ишлаб чиқарилади. Шундай қилиб, республика автомобиль саноати инфраструктураси барпо этилади.

(ЎзА мухбири).

«МУСТАҚИЛЛИК» ХАБАРНОМАСИ

● Дилларимизга улуғ байрам нафаси уфургувчи катта-кичик ҳодисалар кун сайин кўпаймоқда. Кечагина Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг Республика Мустақиллигига бағишланган махсус хабарномаси элга тарқалди.

«Мустақиллик» хабарномаси Президент Ислом Каримовнинг «Кечаётган ҳар бир кунимиз мустақиллик дарси бўлсин» деган фикри ва азиз отахону онахонларга самимий, ўзбекона мурожаати билан очилади. Хабарномадан ўрин олган «Байроқ, бурж ва бурч» (Султонмурод Олим), «Орolни қутқарса бўлади» (Аҳмаджон Жалилов), «Чўлпон ва қардош зиёлилар» (Шерали Турдиев), «Миллатнинг шон-шавкати» (Шукрулло) ва бошқа мақолаларда Мустақиллигимизнинг бир йили давомида қўлга киритилган беқиёс муваффақиятлар ва келажакдаги муҳим вазифалар ҳақида фикр юритилади.

ЎЗБЕКИСТОН Ватаним маним

«ХАЛҚ СЎЗИ» МУХБИРЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ ХАБАРЛАРИДАН

«ВОДИЙ ЛОЛАСИ» МУСТАҚИЛЛИККА ТОРТИҚ

● Қувасой чинни заводи жамоаси Ўзбекистон Мустақиллиги кунига махсус совғалар тайёрлади.

ЎЗБЕКИСТОНДА тўй-ҳашаму маъракалар совға-саломларсиз ўтмайди. Мустақиллик куни ҳам истисно эмас. Ҳар бир кўчаю маҳалладан тортиб, ҳамма меҳнат жамоаларида қизғин тайёргарлик. Қувасой чинни заводи усталари байрамга атаб алоҳида совғалар дастасини ижод қилдилар. «Ўзбекистон Республикаси Мустақиллиги кунига», «Водий лоласи», «Товус», «Чиннигул», «Бахмалгул» дея номланган махсус чинни совға буюмлари тайёрланмоқда.

Шарқнинг анъанавий ранг-тасвир усулида яратилган байрам совғалари 1 сентябрь, яъни байрам куни кўплаб савдога чиқарилади.

КАСАБА УЮШМАСИ ИШЧИГА ҚАЙИШАДИ

● «Средазэлектроаппарат» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси касаба уюшмаси янгича хўжалик шароитида ишчиларни моддий ҳимоялашнинг махсус усулини таклиф этди.

ҲОЗИРГИ иқтисодий буҳрондан қутилишнинг асосий йўли маҳсулотни кўпайтириш ва айниқса, сифатини жаҳон андозалари даражасига кўтаришдир. Аммо, хом ашё нархи тобора баланд сакраётгани сабабли бу омил ҳам кутилган натижани бермаяпти. Оқибатда ишчи ўринларини қисқартиришга мажбур бўлинмоқда. Бирлашма касаба уюшмаси бу йўлни маъқул кўрмай, махсус таклиф билан чиқди. Энди бу ерда алоҳида ҳисоб очилиб, унга режадагидан ортиқча тушадиган фойданинг уч фоизи ўтказиб берилади.

Ҳозир махсус тузилган комиссия ишчиларни ижтимоий ҳимоялашнинг янги дастурини ишлаб чиқиш билан шуғулланмоқда.

«ЖАСОРАТ» КИМГА БАХТСИЗЛИК, КИМГА ВАЛЮТА КЕЛТИРАДИ

● «Жасорат» виноси Бахмал виночилик заводи жамоасига катта даромад келтираяпти.

«ЖАСОРАТ» виносидан сўз очилганда ичкиликка ружу қилганлар қиёфаси кўз олдимизга келадиган бўлиб қолган. Бироқ, бахмаллик виночилар учун «Жасорат» мўмай даромад манбаига айланди. Чунончи, улар икки минг тонна вино сотиб, 60 миллион сўм даромад қилишди.

Собиқ СССР ҳудудида Бахмал виносини валютага сотиб олишга тайёр турганлар ҳам йўқ эмас. Улар «Жасорат» эвазига сўмга сотиб олиб бўлмайдиган энг ноёб мол ва маҳсулотларни Бахмалга жўнатишмоқчи.

ТУЯНИ ЧЎМИЧДА СУҒОРГАНДАЙ...

● Амударё бу йил Оролга ўтган йилдагидан икки баробар кўп — 20 миллиард куб метр сув қуйди.

АМУДАРЁНИНГ Оролга қайтиши Сирдарёни ҳам инсофга келтирди, у ҳам бир неча йиллик «саёқ»ликдан сўнг денгизга қайтди. Гарчи у қуйган сув бир неча куб метр, яъни денгиздан томчи бўлса ҳам, муҳими — азалий анъананинг қайтиб келганлиги кўнгилларда умид учқунларини алангалатади.

Умид билан яшаш яхши, аммо икки дарё Оролга қайта сув қуя бошлагани билан денгиз сатҳининг пасайиши бироз сусайди, холос.

ВАЛЮТАМИ, СЎММИ ПУЛ БЎЛСА БАС

● Самарқандда «Дўстлик» Ўзбекистон-Хитой қўшма корхонаси таъсис этилди.

САМАРҚАНДНИНГ савдо ва ташқи иқтисодий алоқалар бўлимлари Хитойнинг Тянь Цзин ташқи савдо корпорацияси билан ҳамкорликда тузган бу корхона ишни ресторан ва дўкон очишдан бошлади. Шериклар шаҳарлик аҳоли ва хориждан келадиган сайёҳларнинг имконларини ҳисобга олишган. Хўрандаю харидорнинг валютами ёки сўмми, пуллари бўлса бас, хоҳлаган таомларини тановвул қилиб, истаган сифатли молларни сотиб олаверадилар.

КЎЗИ ЕР ТЕШАДИГАН «ХАБАРЧИ»

● «Узгипрожилпроект» ходимлари сув таъминоти иншоотларини телемеханик усулида бошқариш ва назорат қилиш технологиясини таклиф этдилар.

АЙТАЙЛИК, ер остидан ўтган қувур тешилиб, сув оқа бошлади. Буни қайси кўз кўрадию, ким сезади? Шу пайтгача бунинг иложи йўқ эди. Бундан буён «Узгипрожилпроект» ходимлари таклиф этган технологиядан фойдаланилса тешилган қувирлар ўша заҳоти «ямалади», сув таъминотида узилиш чўзилмайди.

ОТАНИНГ МОЛИНИ ТАЛАШИБ...

● Булоқбошилик уч ака-ука ўртасида бошланган можаро фожеа билан тугади.

ҲАЁТДАН маълумки, ака-укаларнинг «ота молини талашиши» ҳеч қачон яхшиликка олиб келмаган. Бу ерда ҳам шундай бўлди. Енгилтаклик билан бошланган жанжалдан уруш чиқди. Оқибатда ака-уканинг бири калтак зарбидан ҳалок бўлди. Қолган иккисининг тақдири эса суддан кейин маълум бўлади. Диёнат унутилган жойда тақдир фожеага айланиши, шубҳасиз.

УЙҒОНИШ

(ЮРТБОШИГА КЕЛГАН МАКТУБЛАРНИ ЎҚИБ)

Бир йил бурун, XII чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг навбатдан ташқари VI сессиясида Республика мустақиллиги эълон қилинди. Телевизор орқали йиғиннинг боришини кузатиб ўтириб, ҳозир зал қарсаклардан ёрилиб кетса керак, деб ўйлаган эдим. Аксинча — жим-жит. «Мустақиллик» сўзини эшитишдан чўчийдиганлар ўриндиқларнинг тагига кириб кетишга ҳам тайёр эдилар. Хайрият, Республика Президенти мустақилликка нисбатан одамларнинг юрагида сўна бошлаган умидни учқунлатиб, қарсакни ўзи бошлаб берди.

Кўча-кўйда ҳам мустақиллик ҳақидаги хабарни кўпчилик ишониб-ишонқирамай қабул қилди.

Бундай ҳавфсалапирликнинг боиси нима эди? Қўрқоқликми? ишончсизликми ёки шунчаки лоқайдликми? Нима бўлганда ҳам киши бир неча кун ўтган-қайтганнинг елкасидан тутиб: «ҳой биродар, мустақил бўлдик, энди бировнинг кўрсатмаси билан яшамаймиз, энди...» дейдиган кайфиятда юрди. Ўшанда бир ҳикматни англадим — одамзод маънан мустақил бўлмас экан, жисмонан мустақил бўлганини англамайди.

Собиқ марказнинг содиқ мухбирлари вазиятга дарҳол баҳо бериб ҳам улгурди: гўё мустақиллик биргина Ислом Каримовга керак эмиш. Тўғри, Ислом Каримовга керак эди, чунки у юртининг фарзанди, фидойиси сифатида халқини мустақил, фаровон кўришни истарди.

Ўтган бир йил ичида амалга оширилган ишлар, шубҳасиз, Президентнинг, у тузган ҳукуматнинг номи билан боғлиқ. Халқ ҳаммасини кўриб турибди. Рашидовни ҳам, Усмонхўжаевни ҳам, Нишоновни ҳам кўрди бу халқ. Каримовга ҳам ўз баҳосини Президент сайлови чоғида берган.

Бир йил нима деган гап! Топармон-тутармон нордай йигит ҳадегани билан ҳовли-жойини бутлаб чиқа олмайди бир йилда... Иқтисодий жиҳатдан қашшоқлашган, ишлаб чиқаришнинг кўп соҳалари издан чиққан, режалаштириш мутлақо чалкашиб кетган бир шароитда — бир йил оралиғида кўп савобли ишлар қилинди.

Аввало, аҳолининг катта қисмига уй-жой учун ер, томорқа ажратилди, ночор, ёрдамга муҳтож қариялар, ўқитувчилар, ўқувчилар, қуйингки, қўл учида кун кўрувчи борки, иложи борича, ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилинди. Омманинг кайфиятида келажакка умид, ишонч уйғотилди.

Дастлабки тадбирлар йил охирламасданоқ натижасини берди. Қишлоқ хонадонлари оз бўлса-да ўз ғалласига, чорвасига, мол-мулкига эга бўла бошлади. Тўғри, фаровон кунлар ҳали олдинда. Республикада бозор иқтисодиётини шакллантириш бир-икки йиллик иш эмас. Лекин энг муҳими — омма онгида топармонлик хислатлари пайдо бўлаётир.

Ўзбекистоннинг Мустақиллигини 120 дан зиёд мамлакат тан олди. Республикамиз билан муносабат ўрнатиш истагини билдираётган мамлакатлар яна бир талай.

Юртимизда ўзга давлатларнинг элчихоналари очилмоқда. Хорижнинг бозор кўрган корчалонлари билан рақобатлашиш ҳазилакам гап эмас. Ҳаммаси учун тажриба, малака, бир сўз билан айтганда — мутахассис керак.

Қўшма корхоналарнинг олди маҳсулот бера бошлади. Ҳадемай, Ўзбекистон енгил машина ишлаб чиқарадиган заводга эга бўлади. Машина нима, Тошкентдаги самолётсозлик заводини сақлаб қолишнинг ўзи беҳисоб тилло билан баробар.

Буларнинг бари бир йил ичида бўлди. Оғир меҳнат, ҳаловатсиз кечалар, дилсиёҳ баҳслар... давлат ишини юргизиш машаққати!..

Қўлимда бир даста телеграмма, хат-хабарлар, ҳатто Президент номига тўйга таклифнома ҳам бор. Уларни жумҳуриятимиз фуқаролари йўллаган. Халқимиз фаоллашмоқда.

«Биз, — деб ёзибди андижонлик отахонлар ўз мактубларида, — Республикамизда олиб борилаётган ички ва ташқи сиёсатни қўллаб-қувватлаймиз. Шу билан бирга республикамиз мустақиллигини ҳар томонлама мустаҳкамлаш учун куч-ғайратимизни аямаймиз...»

Тошкент шаҳрида истиқомат қилувчи Шадринлар оиласи номидан юборилган телеграммада Республика раҳбари шаънига шундай самимий сўзлар бор: «Биз сизнинг рост сўзингиз, халқлар ўртасида тинчликни сақлашда қилаётган ҳаракатларингиз ва Ўзбекистоннинг нони учун бир умр миннатдормиз».

Жумҳурият Олий Кенгашининг ўнинчи сессиясидан кейин Президент девонига келаётган мактублар оқими янада кўпайди. Москва шаҳрида истиқомат қилувчи ҳамюртимиз Д. Турсунов қисқагина хатида республикада олиб борилаётган ишларга ҳайрихоҳлигини билдириб, «бир неча кун Тошкентда бўлганимда Олий Кенгашнинг ўнинчи сессиясидаги нутқингиз билан танишдим. Республикани оёққа турғазиш борасидаги режаларингиз амалга ошишига тилакдошман...», деб ёзади.

Президент номига келган ҳамма мактубларни ҳам шундай холис, самимий, деб бўлмайди. Айрим ҳолларда, бирон бир ҳокимнинг ишораси билан фахрийлар гуруҳи, хотин-қизлар кенгаши, қаҳрамон оналар номидан бир хилдаги — «беҳад мамнунмиз» мазмунидаги офаринномалар ҳам келган. Шуниси ажабланарлики, «фаолларимиз»нинг ҳаммаси кўпинча бир кунда, бир вақтнинг ўзида нома ёзишади.

Яқинда хизмат сафари билан жумҳуриятимиз районларидан бирида бўлдим. Ҳокимга кўриниш бериш ниятида идорасига бош суқдим. Ҳоким юмуш билан чиқиб кетган экан, қабулхонада ёнғоқдеккина котиба қошларини чимириб, расмий тарзда «Хўш, хизмат?, деб қарши олди. Қабулхонада келиб-кетувчилар бир дақиқа нафас ростлаб олиши учун ҳатто битта курси ҳам қўйилмаган. Котибадан ҳокимни кутиб туриш учун изн сўрадим. «Марҳамат, биринчи қаватга тушиб, ўша ерда кутишингиз мумкин», деди. Тушиб, йўлакдаги шалоғи чиққан ўриндиқлардан бирига ўтиришим билан мендан баттар толиққан курси «уф» тортиб юборди. Яқинда сайланган ҳокимнинг бепарволигидан ранжидим. Ахир, бу ерга ҳар куни ўнлаб қария, онахонлар, ногиронлар, хуллас, тириклик қуйида юрган инсонлар келади. Уларнинг ҳар бири менга ўхшаб «ҳазрати олийлари»ни кутиб ўтирса, билингки, ҳокимдан ҳам, унинг ишидан ҳам норизо бўлади. Қизиғи шундаки, айнан ўша райондан бир одам Президентга нома ёзиб, ҳалиги ҳокимни кўкларга кўтариб мақтабди. Эҳтимол, сизни Президентга мақтаб ёздим, деб ҳокимнинг ҳузурига ҳам кириб чиққандир. Ким билсин, нима нарсалик бўлди экан.

XI асрнинг нодир ёзма ёдгорликларидан бири бўлмиш Юсуф Хос Ҳожибнинг «Қутадғу билиг» асарида битилишича, туркийлар элиги (подшоси) Кунтуғди халқнинг донишманд вакили Ўзғирмиш билан мактуб ёзишиб туради. Ўзғирмишнинг рост сўзлари подшоҳнинг мамлакатни идора қилишида жуда қўл келади. Шоҳ унга нома ёзиб, саройга хизматга таклиф қилганида Ўзғирмиш: «иккаламиз ҳам инсон бўлганимиздан кейин нима учун мен сенга топиниб сиғинишим, сенга хизмат қилишим керак?», деб таклифни рад этади.

Ўн аср аввал ўз шоҳлари билан самимий суҳбат қура олган халқ нечун бугун ўз раҳбарига кўнгил оча олмасин? Оча олади, кўнгил очадиган замон келди. Аммо бу муносабат табиий ва ҳаққоний бўлмоғи лозим.

Президент Ислом Каримов республика фаоллари билан бўлган бир йиғилишда турмушни тўғри ёритиш ҳақида гапириб, ҳаёт ҳақиқатини борича ифода этиш келгуси ишларимизни режалаштиришда катта аҳамиятга эгалигини таъкидлаган эди.

Тўғри сўз — жон озиғи, кўзимизни ўткир, тилимизни ботир қилади. У, айниқса, бугун истиқлолга юз бурган Ўзбекистон тақдири учун жуда зарурдир. Ватанимиз мустақиллигининг бир йиллиги тантанали нишонланадиган қутлуғ кунларда босиб ўтган йўлимизга бир назар ташлаш истаги пайдо бўлдики, юртбошига келган мактублар баҳонасида айрим масалалар юзасидан ҳам фикрлашиб олдик. Зеро, мақсад — ўзлигимизни англаш, бир-биримизга англатишдир.

Уктам МИРЗАЁР,
(ЎзА мухбири).

«КЎП НАРСАЛАРНИ БИЛГИМ КЕЛАДИ»

Одатда, байрам яқинлашгани сари одамларнинг ташвиши кўпаяди. Ёр-дўстларини қутлаш, совға-саломлар харидлаш, келган табрикномаларга жавоб йўллаш... Бундай ширин ташвишлардан, ҳатто мамлакат Президенти Ислом Каримов ҳам ҳоли эмас. Президент девонига, юртбоши номига келаётган хатлар, табрик телеграммалари ва хабарлар кун-бакун кўпаяётгани буни айтиб турибди. Ахир, неча асрлардан буён қон ютиб кутилган истиқлол айёми яқинлашмоқда! Юрт, шукурки, тинч. Эрта-индин янада обод бўлғуси. Шундай экан, ватандошларимиз, хориждаги биродарларимиз бу ишларнинг бошида турган киши — Ислом Каримовни байрам билан табриклаши, табиий.

Лекин қуйида сиз ўқийдиган мактуб, ҳатто хат-хабарларга мудом кўмилиб ўтирувчи девон муншийларини-да, ҳайратга солди.

Тўққиз ёшли бола Президентга хат ёзиб, уни байрам билан қутласа. Бунинг устига, тенгдошлари ҳали алифбони дурустроқ ўрганмасидан,у 6-синфга кўчса, ҳайратланарли эмасми! Тағинда қизиғи — алжабру инглиз тилига қизиқса, қизиқиш нима, мамлакат ойнаи жаҳонида шу мавзудаги махсус кўрсатувни олиб борса. Энг замонавий компьютерлар билан тиллашиб, уларда бемалол дастурлар туза олса...

Келинг, «туф-туф» дейлигу, таърифимизни шунинг билан тугата қолайлик. Уни, барча фарзандларимизни ёмон кўздан асрасин. Элимиздан бундай умидли ёшларнинг чиқаётганидан қувонайлик. Муҳими, шу серташвиш замонда уларни асраб-авайлайлик!..

Ассалому алайкум, ҳурматли Президентимиз Ислом Абдуғаниевич Каримов!

Сизни Республикамиз мустақиллигининг бир йиллиги билан табриклайман!

Сизга узоқ умр, сиҳат-саломатлик тилайман.

Сиз бизни ота-онамиз бағрида тинч ва осойишта яшашимиз, ўқишимиз учун кеча-кундуз тинмай ҳаракатлар қиляпсиз.

Сизни таърифлаш учун шоирларимиз айтгандай, ўзимиздаги сўзлар ҳазинасининг мулки етмайди.

Агар керак бўлса, жонимни ҳадя қилай десам, бу кичкина жоним етмайди. Шахсан мен Сизнинг болалик, ўқувчилик йилларингиз ҳақида кўп нарсаларни билгим келади. Ўйлайманки, Республикамиздаги барча ўқувчилар ҳам мустақиллигимиз асосчиси бўлган ҳимоячимиз, Сиз ҳақингизда, билишни истайдилар.

Мен ҳақимда билмоқчи бўлсангиз, эндигина 9 ёшга тўлдим, лекин 6-синфда ўқийман. 1989 йил Тошкент шаҳридаги 84-мактабнинг биринчи синфига ўқишга бордим, яхши ўқиганим учун мени 3-синфга кўчиришди. 1991 йилда эса 3-синфдан 5-синфга кўчиришди.

Республикамиз мустақиллигининг бир йиллик байрамини нишонлаш арафасида Сизга ўқувчилик ваъдамни бериб, тинмай ўқиб, ўрганиб, узоғи билан 12—13 ёшимда 11-синфни тамомлаб, олий ўқув юртига кираман.

Насиб этса, тамомлаб, Республикамиз мустақиллигини мустаҳкамлаш учун бор кучимни, билимимни аямайман.

Салом билан

Мурод Мирзо ШАРИФЖОН ўғли.

Боғбонмизми, она заминга?

Музликлар чекинмоқда, булоқлар қуриётир, ўрмонлар қисмати оғирлашиб бормоқда. Булар одамлар — сизу бизнинг, келажак авлоднинг тақдирини белгилайдиган омиллар эмасми? Дунё — беҳисоб, деганлар сергак бўлишлари керак. Республика ўрмон хўжалиги Илмий-тадқиқот институтининг илмий ходими, геология-минералогия фанлари номзоди Асрор НИЗОМ ўғли мухбиримизнинг табиат хусусидаги айрим саволларига жавоб беради.

БУЛОҚЛАРНИ СОҒИНИБ

— Ўлкамизда ҳозир айни ёз ҳукм сурмоқда. Қуёш тафтидан ҳансираган далалар, боғ-роғлар, жамики жонзот борки, сув, фақат сув дейди. Айтингчи, республикамизда чучук сувга эҳтиёж ва уни сарфлаш орасидаги мутаносиблик қандай?

— Қанчалик бепоён дала-дашт, боғ-роғ, чўлу қирларимиз бўлса, уларнинг ризқу-рўзи учун етарлик даражада нам улашиб турувчи тоғларимиз бор эди.

Дабдурустдан сувдан тоғга ўтиб кетганимдан ажабланманг. Маълумки, тоғлар ҳамма жойда ҳам туганмас намлик манбаи. Тўғри, ҳамма нарсанинг ҳам интиҳоси бор. Лекин табиий кечадиган жараёнлар ғилдираксимон, охири йўқ. Токи ташқаридан акс таъсир этмас экансиз, у тинимсиз давом этиб келган ва келаверади ҳам. Тоғларда сув ҳосил бўлиши ҳам худди шу ўта оддий ва айни пайтда мураккаб жараён ҳосиласидир. Уни кўпайтириш қанчалик қийин бўлса, камайтириш шунчалик осон.

Эҳтиёж масаласига келсак, аввал республикамиз сув тармоқларини кўз олдимизга келтириб кўрайлик. Соф сақланган сойлик, қазиб, қиртишлаб тозаланган анҳор, ариқ ўзанини топишимиз амри маҳол. Ортиқча ўзлаштирилган дала-дашт, ношудларча сараланган экин майдонлари сув манбаи ва эҳтиёж орасидаги мутаносибликни бузиб юбормоқда.

— Тескари мутаносибликнинг эҳтиёж томони сунъий равишда ўсаётганлиги тўғрисидаги фикрларингиз кўпчилик фикри билан ҳамоҳанг. Унинг иккинчи манбаи тарафи ҳам сунъий равишда сўндирилмоқдами?

— Саволингизга жавоб бериш учун йирик сув артерияларимиз манбаи бўлган музликларимиз аҳволи билан қисқача бўлса-да танишиб ўтишга тўғри келади. Музшунослар А. Крайтер ва И. Бассининг маълумотига кўра, Амударё сув ичаётган Федченко (Муксув), Сирдарёга оби-ҳаёт улашаётган Тянь-шань музликлари шитоб билан чекинмоқда. Шоҳимардонсойга сув бераётган Қора Қозиқ музлигининг «тили» йилига юқорига томон 50 метр (!) силжимоқда, ёки 20 йил олдинги қатламининг ярмигина қолибди, холос. Худди шундай манзарани Зарафшон тизмасида жойлашган Имат яхоби хусусида ҳам кўриш мумкин. У кейинги 100 йил ичида нақ юз маротаба қисқарган. Айниқса қисқариш тезлиги 1965 йилдан бошлаб 4 баравар ошиб кетди ва музликнинг 150 йил олдинги ҳолатининг ўндан биригина қолди, холос! Қашқадарё ва Сурхондарё ҳавзасидаги музликлар ҳам шитоб билан камаймоқда. Аммо музликдан сув ичувчи дарёларимиз қадимгидек тўлиб-тошиб оқмоқда, миқдори камайгани йўқ. Бизни ғафлатда қолдираётган нозик нуқта ҳам шу ерда.

Дарё суви камайгани йўқ — ҳаммаси жойида, деб ўйлаймиз. Аслида ундай эмас. Одатда эриш музликларнинг «тил» қисмига тўғри келади. Ундан юқориси музликнинг Фирн, яъни қорнинг музга айланиш майдони деб аталади. Уларнинг орасидаги чегарани шартли равишда эриш чизиғи деб олсак, бу чизиқ муттасил юқори томон чекиниб кетаётганини кўрамиз. Аслида у маълум бир баландликда сақланиб туриши керак. Бизда табиий мувозанат бузиляпти. Эриш чегарасининг муттасил кўтарилиши эвазига сув миқдори сақланмоқда, холос. Ҳамма нарсанинг ҳам охири бор. Бир куни чегара чизиғи чўққининг учига тақалиши турган гап. Ана унда музлик берувчи сув аста-секин эмас, томнинг устидаги қор тугаб, тарновдан тушувчи оқим чўрт узилган каби музликдан тўйинувчи оқим ҳам манбасидан шартта ажралиши ҳеч гап эмас.

Одатда сейсмик ёки иқлимий буҳрон даврида тоғ ва унга боғлиқ бўлган факторларда озми-кўпми ўзгариш юз беради. Аммо биз назарда тутаётган майдондаги каби сейсмик, иқлимий тебраниш деярли сезилмаган ўлкаларда табиатнинг қандайдир аъзосида ўзгариш юз берар экан, ўша ерда инсон таъсири кучли экани тайин.

Музликлар эса республикамиз ҳудудида айтарлик кўп ҳам эмас. Асосан Сурхондарё, Қашқадарё ҳавзасида кичик-кичик майдонларда музликлар бор.

Аммо табиий чегара маъмурийликни унчалик ҳам ёқтиравермаслиги маълум. Помирдаги ёки Тянь-Шаньдаги музликлар гарчи Тожикистон ёки Қирғизистон ҳудудида бўлса-да сувини бизга берадику. Балки шунинг учундир қадимда сувимиз бир, еримиз бир деган иборани кўпроқ, сеники-меники камроқ ишлатишган бўлса ажаб эмас.

Мавзуга қайтадиган бўлсак, музликлардан тўйинувчи йирик сув тармоқларидан ташқари водийларга таралиб тушган катта-кичик сой, дарёларимиз асосан булоқ сувидан тўйинишади. Олайлик, жавзо охирлариданоқ 3200 метр баландликка эга бўлган тоғларимизда сув тугаб, сув деган жонзот борки булоқларга кўз тикиб қолади. Булоқларнинг аҳамияти ҳазилакам эмас. Олайлик, Шеробод дарёсининг йиллик оқимини 47 фоизини ёки Сурхондарёнинг ўнг ирмоғи Сангардарё йиллик оқимининг 33 фоизини булоқлар суви ташкил этар экан. Қолаверса, республикамизда секундига 2000 литрдан кўп сув берувчи булоқлар сони 20 дан ортиқ, секундига 1000 литрдан сув берувчи булоқларимиз юзлаб, 200 литрдан кўп сув берувчи булоқларимиз минглаб саналади.

— Музликлар қисмати булоқлар мисолида қайтарилмаяптими?

— Музликлар ёппасига чекинмоқда, булоқлар эса тартибсиз равишда, ондасонда, Бойсун, Зомин, Нурота этакларида умумий миқдори, сезиларлик сув ташламоқда.

— Бунга сабаб нима деб ўйлайсиз, балки иқлим ўзгараётгандир?

— Гидрометерологик маълумотларга кўра об-ҳаво кескин қуруқлашаётгани йўқ. У ҳолда бутун бир йирик ўлка бўйича ўзгариш бўлишлиги керак эди. Бизда эса ёнма-ён турган булоқнинг бири сўниб бораётган бўлса, бири аввалгидек жўшиб турибди. Демак, бу иқлимий ўзгаришлар таъсиридан эмас, булоқларнинг тўйинтирувчи омилларидан энг асосийсини ёғин-сочин деб олсак, уларнинг серсувлик хусусияти йилнинг серёғин ёки қуруқ келиши билан боғлиқ. Табиий қонуниятлар бўйича ҳам шундай.

Бойсун метеорологик станциясининг 1933 йилдан буён олиб борган 60 йиллик кузатишларини кўздан кечирадиган бўлсак, 1944, 1963, 1964, 1971, 1984 йиллари энг қурғоқчил фасл ҳисобланган. Демак, ҳар 19, 20 йилда қурғоқчилик такрорланиб турган. Ўша 20 йилнинг ҳар беш йили бошқа йилларга нисбатан янада қурғоқчил келган.

Серёғин йиллар эса ҳар 20—22 йилларда қайтарилаверган, бу даврлар ичида ҳам кичикроқ, яъни нисбатан кам нам йиллар ҳар 3—4 йилда бир қайтарилиб турган. Мана шу тартибга амал қиладиган бўлсак (бу албатта қуёшнинг нур сочиш фаоллигига боғлиқ), булоқларимиз ҳам маълум миқдорда камайиб, кўпайиб турмоғи лозим эди. Ваҳоланки, улар муттасил, ҳатто йўқолиб бормоқда. Олайлик Бойсундаги Қорабулоқ 1950 йиллари ўртача секундига 55 литр, ҳозир атиги 2 литр, қўшни Сайроб булоғи ўша йиллари 60 литр, ҳозир 18 литр, Шуроб булоғи ўша йиллари 25 литр, ҳозир эса бор-йўғи 4—5 литр сув улашмоқда, холос. Бунақа мисолларни фақат Бойсун мисолида эмас, республика мисолида ҳам давом эттириш мумкин.

— Демак...

— Фикрингизга тушундим, демак булоқларнинг «касалланиш» сабабларини уни ташкил қилувчи бошқа факторлардан, тоғ жинси, тупроқ қатлами, ўрмон-ўсимлик қатлами каби факторлардан қидириб кўрсак маънилироқ иш қилган бўламиз. Айниқса, ўрмон-ўсимлик қатлами катта қизиқиш уйғотади. Чунки узоқ йиллик кузатувларимиз шуни кўрсатмоқдаки, энг серсув булоқларнинг ҳавзаси ўрмон қопламининг нечоғлик кенг тарқалганлиги, унинг қалинлиги билан ажралиб туради. Олайлик, секундига 2000 литрдан ошиқ сув берувчи Хўжа Майхона Ота булоғи (Мачайдарё) сув йиғувчи майдонининг 70—75 фоизини ташкил этади. Ҳақиқатан ҳам тоғ ўрмонининг қор-ёмғир сувини ортиқча буғланиш, иқлимни мўътадил сақлаш, бирдан эриб оқиб кетишдан сақлаб, замин бағрига йўналтириш, оқибатда тупроқ қатламининг ювилиб кетиши, буғланиш, сел босиш каби касофат жараёнларнинг олдини олишдаги хизмати беназирдир.

Аммо тинимсиз мол боқилиши, кесиб ўтин, қурилиш буюми сифатида ишлатилиши, қисман касалланиш туфайли ўрмонларимизнинг аҳволи ҳавас қиларлик даражада эмас. Албатта, у ерости сувининг шаклланишида ва булоқ бўлиб қайта ер юзасига чиқишига салбий таъсир қилмасдан қолмайди. Ўз-ўзидан маълумки, ерости сувининг сатҳи ўзгаргач, айниқса пастлагач, бор дов-дарахтнинг илдизи намга ета олмасдан қурий бошлайди (Пашхурд атрофида шундай ҳол кузатилган эди) ва чўлланиш бир неча баробар тезлашиб кетади. Аммо бу жараён, яъни ўрмон-ўсимлик қопламининг гидрогеологик аҳамияти, айниқса Ўрта Осиё, Ўзбекистон шароитида айтарлик ўрганилмаган...

— Қатор мақолаларингиз ва китобларингиз орқали сизни булоқшунос олим сифатида, яхши билардик. Энди ўрмоншунослик ишлари билан шуғулланаётганингиздан таажжубланган эдим. Демак, ҳозирги илмий фаолиятингиз ҳам булоқлар ҳаёти билан боғлиқ экан-да?

— Албатта, ҳозирги экологик буҳрон кечаётган даврда табиийликни тиклаш, шу жумладан булоқларни қайта жонлантириш учун бизга фақат ўрмон майдонларини кенгайтириш тадбиригина ёрдам бера олиши мумкин. Афсуски, кўп жойларда ўрмон мелиорациясини олиб бориш учун на табиий, на моддий шароит мавжуд. Қолаверса, ҳамма жойда ҳам гидрогеологик жиҳатдан фаол майдон бўлавермайди. Шунинг учун даставвал олдимизда турган масала биз учун энг керакли майдонларни саралаб чиқиш муаммосидир. Бу унчалик оддий юмуш эмас. Гидрогеологик, гидрологик, геоморфологик ва иқлимшуносликка оид бўлган бир туркум услубларни қўллаш орқалигина ер усти сувининг ер остига шимилиш ёки булоқларнинг бошланиш майдонларини аниқлашга имкон яратилади. Дарёларнинг маълум чегараланган сув йиғиш ҳавзаси бўлгани каби ҳар бир булоқнинг ҳам ер остида ўзига хос сув йиғиш майдони мавжуд. Демак қуриётган булоқлар ҳавзаси аниқлангач, унга асосий сув йиғиб берувчи майдонларнинг табиий-географик хусусиятлари ўрганилади ва шунга кўра ўша ернинг табиий шароитига мос равишда ўрмон мелиорация олиб боришни тавсия этиш мумкин. Янги ўтқазилган дарахтларни кўкартириб олиш, айниқса, тоғ шароитида осон иш эмас. Бунинг учун анча-мунча майдонни мол боқиш, топталишдан муҳофаза қилишга тўғри келади. Булоқларни қайта тирилтириш ва чўлланишни олдини олишнинг энг арзон ва ишончли йўли шу. Қолаверса, бу ишга эндигина киришилди ва ҳали ўрганадиган юмушларимиз жуда кўп. Аммо республикамизда сув муаммоси биринчи қаторда туришини назарда тутар эканмиз, ҳар қандай аҳволда ҳам режалаштираётган ишни мутлақо орқага суриб бўлмайди. Уни бутун негизигача ўрганиб, ҳаётга татбиқ этмоқлик лозим.

— Суҳбатимиз бошида ер ости сувидан режасиз, исрофгарларча фойдаланаётганимизни эслаб ўтдингиз. Ерости суви заҳираларидан фойдаланиш маданияти ўлкамизда қандай аҳволда?

— Аслида булоқларимизнинг таназзулга юз тутишини бир учу бизнинг исрофгарчилигимиз билан боғлиқ. Демак, ранг кўр, ҳол сўр нақлини эслайдиган бўлсак, маданиятимиз унча юқори эмас. Ер ости сув заҳираларидан фойдаланишни ҳам замин бағрида намнинг мўл ёки аксинчалигини назарда тутган ҳолда сақланадиган меъёри бор. Бизда ўша тартиб қатъий сақланмайди. Исталган миқдорда бурғу қудуқларини қазиб ташлайверамиз. Ачинарлиси шуки, айниқса суви ўзи отилиб чиқадиган қудуқлардан керакли ёки кераксиз уззукун сув чиқиб ётади. Шу ерда биз Осиёча тежамкорлик, сувга бўлган юксак маданий муносабатларимизни унутиб қўймоқдамиз. Шу туфайли замонавий гидротехник иншоотлар исрофгарчилик, исқиртлик тимсолига айланиб қолмоқда.

Иккинчидан, тоғ этагида очофатларча хўпланаётган намлик булоқларнинг илдизига болта урмоқда. Биз замонавий гидротехник иншоотларнинг вақтинчалик муваффақиятларидан мағрурланиб, қадимий қадриятларимиз кориз қудуқлари тизими, қор ва ёмғир сувини ачитмасдан, бузмасдан сақлаб турувчи сардобалар, тош тубли қоқлар, булоқ сувларини зарур эҳтиёжларга тутиб турувчи тома-тома мўл бўлган қулфакли ҳовузлар, оддий ҳовузлар, суви ўзи оқиб чиқар қудуқлар, сув соатларининг не эканлигини унутиб қўйдик. Энг ёмони, сувга бўлган буюк эътиқодимизни йўқотдик.

Эндиликда биз қанчалик ҳаракат қилмайлик, ўша эътиқодни, сувга бўлган ҳурмат замирида ётувчи тежамкорлик, қадр каби аҳлоқ нормаларимизни қайта тикламас эканмиз, ҳеч қандай чора-тадбирлар билан сув манбаларимизни сақлаб қола олмаймиз.

— Суҳбатингиз учун ташаккур.

Суҳбатдош Тоҳир ДОЛИ ўғли.

Бугуннинг гапи

ИЛДИЗЛАРИ ТЕРАН БЎЛСА

Ҳайриятки, мустақиллик шабадаси дилимизга ёруғлик солди. Иттифоққа бўйсунадиган билимгоҳимиз Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик вазирлиги тасарруфига ўтди. Узоқ йиллар ҳукм сурган пахта яккаҳокимлиги олийгоҳимизни ҳам ўз исканжасига олганди. Институтимизда илгари фақат пахтачилик учун мутахассислар тайёрланарди. Ўзга соҳалар учун руҳсат йўқ эди. Энди замон талабидан келиб чиқиб, унинг номи ҳам ўзгарди, кенгайди. Авваллари учта йўналиш бўйича талабаларга сабоқ берган бўлсак, бундан буён уларнинг сони 10 тага етди.

Янги ўқув бинолари, ётоқхоналар, маданий-маиший бинолар қад ростлади. Гидролиз заводларининг чиқиндиси — менгниндан фойдаланиш, ғўзанинг ҳосилдорлигини ошириш, вилтга чидамлиги, озиқлантириш режимини мувофиқлаштириш, чигитга экиш олдидан парамино бензой кислотаси (ПАБК), «Стимул-1» дориси, шунингдек электрмагнит майдонларини таъсир эттириб ишлов бериш муаммолари ўрганилди.

Олимларимиз ўз олдиларига IV ва V типга молик тез пишар ғўза навларини яратиш вазифасини қўйганлар, бу борада тадқиқот олиб боришаётир. Бирмунча аввалроқ «АИХ» туркум навлари етиштирилди, «Зафар» нави яратилди ва давлат нав танловига топширилди. Ярим пакана ва пакана бўйли ғўза навларининг ҳам бир неча намуна қаторларини кашф қилдик. Яна шуни таъкидлаш лозимки кейинги йилларда ишлаб чиқарилган 15 дан ортиқ илмий тавсиялар қишлоқ хўжалигида қўллаш учун татбиқ этилди. Олимларимиз ҳар йили хўжаликлар билан шартнома асосида илмий-тадқиқот ишларини олиб бораяптилар. Буларнинг ҳаммаси яхши. Лекин талабаларни ўқитиш учун ажратилган машина-механизмлар кишини ташвишга солади. Демоқчиманки, талаба ўқиб-ўрганиши учун қайсидир хўжаликда ишлатилиб, хизмат муддатини ўтаб бўлган машиналар ажратилади. Энди тасаввур қилинг. Ўша эски механизмни кўриб, ўрганган ёш мутахассис хўжаликка боргач, қандай аҳволга тушади. Конвейердан эндигина тушган янги техника олдида довдираб қолмайдими? Кейин уни айрим оғзига кучи етмаганлар нўноқ дейишади. Ахир талабанинг техникадаги ўзгаришлар, юксалишлардан орқада қолганини у қаёқдан билсин. Илғор технологияси, тараққиёт бор жойда ютуқларга эришилади. Фан-техникадаги янгиланишлар давр тақазоси. Шундай экан ўқув-тажриба хўжаликларига, талабаларга энг янги технологик жараёндаги машина-механизмлар берилиши зарур. Вақт ўтиши билан уни хўжаликларга қайтарилса зарар қилмайди. Албатта, олийгоҳнинг бундай йўл тутишга, техника сотиб олишга қўли калталиқ қилади. Бу борада вазирликлар, ҳомийликни ният қилганлар ўйлаб кўришлари зарур. Малакали мутахассис эса мамлакатнинг қудрати, қўл-оёғи.

Олий ўқув юртларида ўқув режаларини қайта кўриб чиқиш тақазо этилмоқда. Нега дейсизми? Бошланғич курсларда мактабни битириш чоғида ўқитилган фанлар мазмунан яна қайтарилади. Ортиқча вақтни бой бериш нега керак? Унинг ўрнига мутахассисликка оид дарсларга кенг ўрин берилсин. Яна бир гап. Кейинги вақтларда ёшлар ўртасида ҳурмат, одоб доирасидан чиқишларни яширмаслигимиз керак. Айримлар қадимдан давом этиб келган кексаларни эъзозлаш туйғусини унутиб қўйишмоқда. Ижтимоий фанлар ўқитиладиган олийгоҳлардаку, одобнома дарслари йўлга қўйилган. Лекин аниқ фанлар ҳамда халқ хўжалигига мутахассис тайёрлайдиган ўқув масканларида эса негадир бунга эътибор қилинмаётир. Истардикки, ўқув режаларимизга ана шундай машғулотлар ҳам киритилсин.

Дарслик муаммолари ҳам кечиктириб бўлмайдиган масала. Аксарият фанлар рус тилида. Уларни ўзбекчалаштириш зарур. Ахир ўзбек тили давлат тили бўлган мамлакатда асосий машғулотларга оид китоблар ўрис тилида бўлса, уят-да. Қолаверса, дарслик таъминоти ҳам марказлаштирилмаса бўлмайди.

Шубҳасиз, Ўзбекистон дадил оёққа тураяпти. Муаммолар кўлами ҳам кенг. Лекин малакали мутахассисга эга бўлмаган юртнинг тараққиёти пойдеворига омонат ғишт қўйилишига ўхшайди. Шундай экан эртанги кун эгаларининг дунёқараши кенг, билими чуқур, малакаси баркамол бўлсин.

А. МАМАДАЛИЕВ,
Андижон қишлоқ хўжалик олий билимгоҳининг ректори, Республика қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг мухбир аъзоси, профессор.

Истиқлол одимлари: Сирдарё

ФАКТ ВА РАҚАМЛАР

Бултур вилоят далаларидан 1 миллиард сўмликдан зиёд қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари йиғиштириб олинганди. Жорий йилда бу кўрсаткич 1,5—2 ҳисса ортиши мўлжалланмоқда.

* * *

1995 йилга бориб саноат ишлаб чиқариши ҳажми 1,3 баравар, 2000 йилда эса 2,3 марта кўпаяди.

* * *

Бугунги кунда шаҳар ва қишлоқларда чет эл сармоядорлари билан ҳамкорликда барпо этилган қатор корхоналар фаолият кўрсатмоқда. Ўзбекистон — Италиянинг «Каррера», Ўзбекистон — Австриянинг «Сирдарё», «Ўзбекистон — Исроилнинг «Моҳир» қўшма корхоналари шулар жумласидандир. Буларда харидоргир маҳсулотлар ишлаб чиқарилаётир.

* * *

Вилоятда янги ишлаб чиқариш қувватлари қад ростламоқда. Тез орада алкоголсиз ичимликлар заводи, мусаллас қуйиш цехи, мева ва сабзавотни қайта ишлаш корхонаси, нон, сут ва сут маҳсулотлари комбинатлари ишга туширилади.

* * *

Ички имкониятлар ҳисобига аҳолини қурилиш материаллари билан таъминлаш диққат марказида. 1995 йилга бориб 178 миллион дона ғишт, 110 минг куб метр темирбетон буюмлари тайёрлаш йўлга қўйилади.

САЙХУН МАВЖИ ЎЗГАЧА БУГУН

ВИЛОЯТ ҲОКИМИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ДЕПУТАТИ БОТИР МАҲМУДОВ БИЛАН МУЛОҚОТ

— Ҳурматли Ботир Маҳмудович, аввало, Сизни яқинлашиб келаётган улуғ айём билан табриклайман.

— Раҳмат! Мен ҳам ўз навбатида «Халқ сўзи» таҳририяти ижодкорларини, севимли рўзномамиз орқали эса жумҳуриятимизнинг барча фуқароларини Мустақиллик куни билан самимий муборакбод этаман!

— Сиз, билишимизча, халқимиз ҳаётидаги энг улуғ воқеа — Ўзбекистон мустақиллиги эълон қилинган тарихий анжуманда шахсан иштирок этгансиз. Ўша унутилмас дамлардаги кечинмаларингиз ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Бажонидил. 1991 йилнинг 31 август куни Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Олий Кенгашининг навбатдан ташқари олтинчи сессиясида Президент Ислом Абдуғаниевич Каримов республикамизнинг миллий мустақиллигини эълон қилди. Очиғи, биз, ноиблар, бу кутилмаган янгиликдан бироз довдираб қолдик. 130 йиллик қарамлик ва ҳуқуқсизликдан сўнг биринчи маротаба бундай мўътабар сўзни эшитган ҳар қандай одам шошиб қолиши табиий. Ахир Москвасиз, марказ кўрсатмалари ва ёрдамисиз бир кун ҳам яшолмаймиз, деган тушунча қонқонимизга сингиб кетганди-да. Кейин «Ишқилиб истиқлолимиз рост бўлсин» деган умидда бир-биримизни шодон қутладик. Эртасига эса жумҳуриятимизнинг барча фуқаролари ана шу тарихий воқеани хуррамлик билан байрам қилдилар. Буни сира унутиб бўлмайди.

Вақт — энг одил ҳакам. Мустақиллик кўзимизни очди, ўзлигимизни танитди. Ўзбекистон Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг аъзоси бўлди. Яъни юртимиз учун бутун дунё эшиклари очилди. Ўшанда Президент Ислом Каримов жуда катта жасоратў матонат кўрсатганлигини энди тушуниб етдик.

— Истиқлол вилоятнинг ижтимоий-иқтисодий ҳаётига қай даражада таъсир кўрсатди?

— Мустақилликнинг илк қадами, айтиш мумкинки, ниҳоятда қутлуғ бўлди. Бунинг исботи сифатида бир неча далилларни тилга олиб ўтсам. Жорий йилда режадагидан анча кўп — 460 тонна юқори нав пилла сотилди. Ғаллакорларимиз 28 минг тонна дон саранжомлаб, бу соҳадаги топшириқни 111 фоиз адо этдилар. Пахтакорларнинг ҳам шашти баланд. Гарчи баҳорда обҳаво ноқулай келган бўлсада, улар ҳақиқий жасорат намуналарини кўрсатдилар. Чигит бир текис ундириб олинди, тўла гектарлар ҳосил қилинди. Парвариш обитобида ўтказилди. Айни кунларда хўжаликларда йиғим-теримга тайёргарлик жадал бормоқда. Ишончимиз комилки, заршуносларимиз 350 минг тонналик хирмон кўтариб, ваъдалари устидан албатта чиқадилар.

Қурилиш, транспорт, саноат, маданий ва маиший хизмат кўрсатиш ҳамда бошқа соҳаларда қўлга киритилаётган ютуқларимиз ҳам оз эмас. Эсингизда бўлса, вилоят қайта ташкил этилган куни Президент И. Каримов Сирдарёга ташриф буюрган

эдилар. Ўшанда биз республика раҳбаридан 3 та масалада ёрдам қилишларини илтимос қилгандик. Хусусан, Гулистон шаҳрига Деҳқонобод қўрғонидан қувурлар орқали ичимлик сув келтирилишини, Ховос минтақаси аҳолисини ичимлик ва оқар сув билан таъминлаш мақсадида 1000 метр баландликка сув олиб чиқилишини, Марказий Мирзачўл коллекторини қайта таъмирлаш ва кенгайтириш учун маблағ ажратилишини сўрагандик. Мустақиллик шарофати, айниқса, Президентнинг чўлқуварларга кўрсатаётган катта ғамхўрликлари ва амалий ёрдамлари туфайли қисқа муддат мобайнида бу соҳалар бўйича катта ҳажмда ишлар бажарилди. Масалан, Деҳқонобод — Гулистон сув иншооти ишга туширилди. Ховос тоғолди минтақасидаги бунёдкорлик юмушларига етти ойнинг ўзида 14,9 миллион сўм капитал маблағ сарфланди, 4,9 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишлари адо этилди. Марказий Мирзачўл оби ҳаёт тармоғини созлаш эса қизғин давом этмоқда. Ана шу тадбирнинг хосияти ўлароқ келгусида 100 минг гектардан кўпроқ майдоннинг мелиоратив ҳолати яхшиланади, ҳосилдорлик салмоғи ортади.

Бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнидаги қийинчиликларга қарамасдан, саноат корхоналарида иш мароминиг бузилишига йўл қўйилмаяпти. Саноатчиларимиз йил охирига қадар 8 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш ниятида астойдил тер тўкмоқдалар. Бунинг талай қисмини халқ истеъмол моллари ташкил этади.

Ушбу соҳада ҳали кўп иш қилинади. Шу мақсадда биз пахта толаси, пилла, жун, тери хом ашёсини қайта ишлашга алоҳида эътибор бераяпмиз. Бунда ички имкониятларни ишга солиш қаторида Ҳамдўстлик республикалари ва ривожланган мамлакатлар билан ўзаро манфаатли ҳамкорлик ўрнатиш йўллари ҳам изчил қидирилмоқда. Ҳозирга қадар Россия Федерацияси ва Қозоғистон Республикаси, шунингдек, Италия, Туркия, Хитой, Корея каби хорижий давлатлар билан шартномалар тузилди.

Ташқи иқтисодий алоқалар ривожланаётганлиги, дўстлик ришталари мустаҳкамланаётганлиги ҳозирданоқ ўз самарасини кўрсатмоқда. Айни чоғда вилоятда 4 та қўшма, 300 тадан зиёд кичик корхона ишлаб турибди. Булар аҳолининг озиқ-овқат ҳамда кундалик зарур молларга бўлган эҳтиёжини қондириш, янги иш жойларини ташкил этиш имконини бераётир.

Шу ўринда оқолтинликларнинг «Каррера» фирмаси (Италия) билан ҳамкорлигини алоҳида қайд этиб ўтиш жоиз. Бу ерда икки томоннинг саъй-ҳаракати натижасида яқингинада замонавий корхона барпо этилган эди. Эндиликда чеварлар ҳар ойда 30 минг дона эркаклар шимини (жинси) тикмоқдалар. Мазкур маҳсулот энг инжиқ харидорга ҳам маъқул тушмоқда.

Истиқболда яна бир неча қўшма корхоналар қуриш мўлжалланмоқда. Хусусан, туркияликлар кўмагида Гулистон ёғ-экстракция заводида совун ишлаб чиқариш йўлга қўйилади. Хитойликлар билан эришилган аҳдлашувга биноан вилоятда шоли похолидан қоғоз тайёрлаш ўзлаштирилади.

— Вилоят меҳнаткашлари Мустақиллик кунига қандай тараддуд кўрмоқдалар?

— Ўзбекистондаги барча халқлар қатори сирдарёликлар ҳам қутлуғ санага муносиб меҳнат совғалари тайёрламоқдалар. Бу ҳақда юқорида қисман бўлса-да гапириб ўтдим. Қўшимчаси шуки, ўша куни барча шаҳар ва қишлоқларда катта байрам тадбири ўтказилади. Кўчма савдо дўконлари, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ярмаркаси ташкил этилади. Томошаларда таниқли санъаткорлар, бадиий ҳаваскорлик жамоалари, фольклор дасталари, ижодкорлар қатнашадилар. Айни кунларда жойларда ораста лаш ва безатиш ишлари авжида. Байрамга тайёргарликнинг боришини эса махсус штаб мувофиқлаштириб турибди.

Гулистон шаҳридаги 6-ҳунар-техника билим юртида амалий машғулот пайти.

ТАЪЛИМНИНГ ЯНГИ ШАКЛИ

ЭНГ БУЮК БОЙЛИК

Расул ҲОЖИЕВ,
Янгиер қурилиш-иқтисодиёт коллежи директори, қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди.

Яқинда севимли рўзномамиз — «Халқ сўзи»да Ўзбекистон халқ шоири Эркин Воҳидовнинг ажойиб мақоласини ўқиб қолдим. Ундаги мана бу фикр эътиборимни жалб этди: «Ҳар қандай мамлакатнинг бойлиги унинг зироати, конлари, саноати эмас, балки билим ва ҳунар эгаси бўлган комил инсонларидир. Агар гап фақат заминда бўлса, дунёда энг бой юрт — Шри Ланка, энг камбағал юрт эса Япония бўларди». Чиндан ҳам бундай тоифадаги одамларда ҳикмат кўп. Улар, айниқса, ҳозир мустақил Ўзбекистонимизнинг оёққа туриб олишида сув билан ҳаводек зарур. Шу боис Президент, ҳукумат халқ таълимини ҳар томонлама ривожлантириш ишига алоҳида эътибор бериша-япти. Янги-янги олий ўқув юртлари ташкил этилганлиги, кўплаб толибларнинг чет эллардаги илмгоҳларга юборилаётганлиги бу борада қўйилган дадил қадамдир.

Маълумки, яқин-яқингача техникум билан олийгоҳ ўртасида бевосита алоқа йўқ эди. Бундан афсусланиб юрардик. Бу бўшлиқни коллеж ташкил этиш ҳисобига тўлдириш мумкин эмасми? Жамоа билан маслаҳатлашиб, юқори ташкилотлардан тегишли рухсатнома олгач, ана шу эзгу ниятни рўёбга чиқаришга астойдил киришдик. Тез орада Самарқанд меъморчилик-қурилиш, кооператив савдо институтлари, Тошкент иқтисодиёт дорилфунуни билан шартномалар тузилди. Коллеж иш бошлади. Эндиликда илмгоҳимизни талаб даражасида тугатганлар юқоридаги олий ўқув юртларининг учинчи курсига тўғридан-тўғри қабул қилиниб, ўқишни яна давом эттирадилар. Шу тариқа қобилиятли ёшларимизнинг узлуксиз таълим олишлари учун имконият яратилмоқда.

Тўғри, коллежга аввало замонавий моддий-техник база керак. Бизда, гапнинг очиғи, етарли шарт-шароит муҳайё. Ўқув-лаборатория биноси 8900 квадрат метрни ташкил этади. Яъни ҳар бир ўқувчига 9,4 квадрат метр жой тўғри келади. 14 та цех ишлаб турибди. 55 та кабинет, 12 та лаборатория ва ҳисоблаш маркази қарийб 200 турдаги техник воситалар билан жиҳозланган. 80 нафардан зиёд тажрибали ўқитувчилар эса талабаларга олти ихтисослик бўйича сабоқ бермоқдалар.

Биз авваллари бундай ўқув юртини фақат орзу қилар эдик. Истиқлол шарофати туфайли муродимиз ушалди. Эндиги вазифа: мустақил Ўзбекистоннинг истиқболи учун етук мутахассислар тайёрлашдан иборат. Биз ана шу мақсадда белни маҳкам боғлаганмиз.

ЎЗИМИЗ УЧУН ИШЛАЯПМИЗ

— ДЕЙДИ «АНДИЖОН» ДАВЛАТ ХЎЖАЛИГИ ДИРЕКТОРИ, ОҚОЛТИН РАЙОН КЕНГАШИНИНГ ДЕПУТАТИ Аъзамжон АЛИҚУЛОВ

Хўжалигимиз вилоятда пахтачиликка ихтисослашган йирик жамоалар қаторига киради. Жорий йилда яхши умидлар билан 3.674 гектар ерга чигит қадагандик. Афсуски, баҳорнинг ниҳоятда ноқулай келганлиги натижасида унинг уч минг гектарига қайта уруғ ташланди. Бу ортиқча юмушга қўшимча бир миллион сўм сарфланди. Шундай бўлса-да, деҳқонларимиз тушкунликка тушмадилар. Чигит ниш уриб чиқиши биланоқ улар ниҳоллар атрофида парвона бўлишди. Ғўза қатор ораларига қайта-қайта ишлов берилди. Бунда агротехника қоидаларига тўлиқ амал қилинди. Ҳозир ҳар тупда 5-6 тадан бўлиқ кўсак санаш мумкин. Демак, ҳосил чўғи бултургидан сира кам бўлмайди.

Деҳқон учун ўз меҳнати самарасини кўришдан кувончлироқ дам йўқ. Пилла тайёрлаш ва давлатга топшириш режаси зиёди билан уддаланганди. 276 гектар ерга сепилган буғдойдан эса 35 центнердан ҳосил етиштирилди. Унинг 520 тоннаси давлатга топширилди. Қолгани ички эҳтиёжларга ишлатилади.

Ўтган йили Президент фармонига мувофиқ аҳолига томорқа учун 40 гектар ер бергандик. Бу майдоннинг аксарият қисмига ҳам ғалла экилди. Бир сўз билан айтганда, бу йил хўжалигимиз омборида ҳам, меҳнаткашлар хонадонида ҳам дон етарли бўлади.

Жумҳуриятимиз мустақил деб эълон қилинган йилда режадаги пахта толасининг 5 фоизи ҳамда ундан ортиғи хўжалик ихтиёрида қолдирилгани иқтисодиётимизни бирмунча тиклаб олиш имконини берди. Бугунги кунда ишчиларимизнинг ойлик маоши ўртача 3 минг сўмгача тўғри келаяпти. Одамларни моддий ва маънавий рағбатлантириш, уларнинг меҳнатга бўлган қизиқишларини орттириш мақсадида шу кеча-кундузда бир гектар чопиққа 300 сўм, шунча майдонни культивациялашга 30, суғоришга эса 500 сўм тўланмоқда. Албатта, бунинг учун етарли имкониятларга эгамиз. Бир мисол. Бу йил режадаги хом ашёнинг 15 фоизини ўзимизча тасарруф қиламиз. Бу — мўмай даромад дегани.

Меҳнат аҳли нафақат пахтачиликда, балки бошқа соҳаларда ҳам муваффақиятларга эришишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Ярим йиллик якунларидан қиёс: гўшт етиштириш 143 фоиз, сут 103, тухум олиш режаси 101 фоиз адо этилди. Бундай ютуқ ўз-ўзидан қўлга киритилаётгани йўқ, албатта. Аввало, маъмурият ана шу ноз-неъмат ижодкорларига етарли шарт-шароит яратишга ҳаракат қилмоқда. Улар озиқ-овқат ва кундалик эҳтиёж молларини қидириб узоқ жойларга боришдан халос этилган. Марказий қўрғонда турли савдо тармоқларидан ташқари чойхона, ошхона, сартарошхона, тегирмон, мойжувоз, дегрезлик устахонаси, кичик бозор ишлаб турибди. Кичик корхоналар иши яхши йўлга қўйилганлиги туфайли яқинда хўжалигимиз Ўзбекистон Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг биринчи даражали дипломига сазовор бўлди. «Оқолтин» футбол командамиз эса вилоят мусобақаларида ғолиб чиқиб, республика биринчилигида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди.

1991 йилда жамоада қарийб 7 миллион сўм соф даромад олинганди. Жорий йилда бу кўрсаткич 50 миллион сўмга етади. Бунинг учун 170 миллион сўмлик маҳсулот етиштирилиб, давлатга сотилиши лозим. Насиб этса, кўзланган марра албатта забт этилади. Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг бир йиллик тўйига муносиб армуғон тайёрланади.

Улар Сирдарёнинг келажаги.

Сўз—илғорларга

БИЗНИНГ ҲИССА

Корхонамизда турли миллат вакиллари ишлашади. Улар Президент, республика ҳукумати томонидан аҳолини ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш, унинг турмушини яхшилаш борасида амалга оширилаётган тадбирлардан ғоят мамнун. Шу боис хом ашё тақчиллигини оқилона бартараф этиб, режаларни ошириб уддалашга ҳаракат қилмоқдалар. Муҳими — маҳсулот миқдорига эмас, балки сифатига алоҳида эътибор берилаётир.

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг бир йиллигига ким қанақа совға тайёрлайди? Яқинда бўлиб ўтган жамоанинг умумий йиғилишида ана шу масала муҳокама қилинди. Бригадамиз аъзоларининг фикри эса бир жойдан чиқди: шодиёна кунгача 8 ойлик режа адо этилади. Топшириққа қўшимча беш минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилади. Айни паллада биз ушбу ният йўлида ғайрат-шижоат кўрсатмоқдамиз.

Бекбой ҚУРБОНБЕКОВ,
Янгиер шаҳридаги 2-темир-бетон буюмлари заводи қолипловчилар бригадасининг бошлиғи.

Иймони бутуннинг саодати тайин

Биз маданияти, илму маърифати, тарихи ниҳоятда бой халқмиз. Таассуфлар бўлсинким, тақдир тақозоси оқибатида узоқ йиллар мобайнида ўзга юртликларга тобе бўлиб яшадик. Уларнинг чизган чизиғидан чиқолмадик. Масжиду мадрасаларимизга ўт қўйилди, муқаддас даргоҳларимиз харобаларга айлантирилди. Нима десалар, кўндик, маъқул дедик. Маданиятли халқлар қаторига қўшамиз деб алифбомиздан айирдилар — дод дейиш ўрнига раҳмат айтдик. Ўз тилимизда ариза битолмай қолдик — «Нега?» дейиш ўрнига қуллуқ қилдик. Мислсиз қирғинлар, босқинчиликлардан юрак олдириб қўйган халқимиз ҳатто қадриятларимиз, урф-одатларимизга амал қилишдан ҳам чўчиб қолди. Тўй-маъракаларимиздан файз-барака кўтарилди. Дастурхонимиздаги ҳалол-пок неъматлар қаторига ҳаром аралашди. Ота билан фарзанд, қавму қариндош, дўсту биродар ўртасидан меҳру оқибат кўтарила бошлади.

Худога минг қатла шукрки, бугун тобелик кишанлари парчаланиб кетди. Аллоҳнинг иноятии ила юртимизда эркин азон айтилиб, беш вақт намоз ўқилаяпти. Раҳбарларимиз дини исломга кенг йўл очиб бермоқдалар.

Шаҳримизда бир масжид мавжуд эди. Анча нураб қолганди. Аҳли муслим бирлашиб, уни бутунлай янгиламоқда. Менинг касбим — дурадгор. Шу боис бу савоб ишга шогирдларим билан бирга баҳоли қудрат ҳисса қўшиб келаяпмиз. Насиб этса, масжидимиз ҳадемай вилоятимиздаги энг кўркам маърифат даргоҳларидан бирига айланади.

Ҳозир жумҳуриятимиз янги рўзғорни эслатади. Унинг мустақилликни қўлга киритганига эндигина бир йил бўлаяпти. Худо хоҳласа, мавжуд камчиликлар бутланади, қийинчиликлар ортда қолади. Маъмурчилик кунларини кўришга нойил бўламиз. Унинг қанчалик тез келиши сизу бизнинг меҳнатимизга, осойишталикни сақлашимизга, жипслигимизга кўп жиҳатдан боғлиқ. Муҳими — иймону эътиқодимиз бутун бўлса, хонадонимиздан файз-барака аримайди, саодатимиз тайин бўлади.

Аллоҳдан ҳамиша мустақиллигимизга мустаҳкамлик, юртимизга ободлик, юртбошимизга омонлик тилаб, илтижо қилувчи:

Уста Қўшмурод ҚЎҚОНБОЙ ўғли.
Бахт шаҳри.

Сирдарё районидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалигида тажрибали пахтакорлар талайгина. Шавқи Латипов — шулардан бири. У бошлиқ бригада заршунослари Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг бир йиллиги нишонланадиган йилда ҳар қачонгидан кўпроқ «оқ олтин» етиштиришга бел боғлашган. Айни кунларда меҳнат аҳли ғўза парваришини бўшаштирмаган ҳолда йиғим-теримга пухта ҳозирлик кўрмоқда.

СУРАТДА: хўжалик бошқаруви раиси Исоқул Қўшбоқов ва бригада бошлиғи Шавқи Латипов пахтазорда.

Н. АЛМУРОДОВ олган сурат.

• *Эътироф*

АРМОНИМИЗ УШАЛМОҚДА

Миллий истиқлол — Ўзбекистон мустақиллигининг дастлабки меваларини татиб кўрмоқдамиз. Бунга мисоллар ғоят кўп. Шулардан бири — юртимизнинг буюк ўғлони, ўлкамиз тараққиёти йўлида жуда катта хизматлар қилган инсон — Шароф Рашидовнинг номи оқланганлигидир. Бундай дейишга менинг маънавий ҳаққим бор, деб ўйлайман. Чунки мен у билан бирга ўсганман, Жиззахдаги Наримонов номли мактабда синфдош бўлганман. Ҳатто Улуғ Ватан уруши жангоҳларида биргаликда душманга қақшатқич зарба берганмиз. Кейинчалик Шарофжон Самарқандда, пойтахтимиз Тошкентда ишлади. Мен эса тақдир тақозоси билан чўлга келиб қолдим.

Ўша пайтда Шароф Рашидов жумҳуриятимизга раҳбарлик қилар эдилар. Биз бир неча бор дийдор кўришдик. Илк бор учрашувимиз сира ёдимдан кўтарилмайди. У мен билан жуда самимий омонлашди. Болалик, ёшлик даврларимизни эсладик. Қарангки, қанчалик ҳаракат қилмайин, Шароф ака дея олмадим. Тилим Шарофжонга кетаверди. Катта раҳбар ҳурмати исми-шарифини айтмоқчи эдим, бунинг уддасидан ҳам чиқолмадим. Аслида шундай қилганим тўғри бўлган экан. Шарофжон жуда очилиб кетди. «Чўлга келиб яхши қилибсиз, — деди у. — Сиз билан биз бу ерларни боғ-роғларга айлантириб, авлодларимизга унумдор ер, файз-баракали шаҳар ва қишлоқлар қолдиришимиз керак. Токи, фарзандларимиз бизнинг номимизни ҳамиша миннатдорчилик билан эслаб юрсинлар. Боғларни кўпайтиринглар, ободончиликка эътибор беринглар. Ҳадемай, бу жойлар таниб бўлмас даражада ўзгариб кетади».

Ҳақиқатан ҳозир қўриқ вилоятнинг қайси гўшасида бўлманг, у киши эккан дарахтларнинг шовуллаб турганига гувоҳ бўласиз. Унинг бевосита маслаҳати, кўмаги билан қурилган муҳташам бинолар, йирик сув иншоотлари, йўллар, мактабларни учратасиз. Бу гапларда бирорта муболаға йўқ.

Шароф Рашидов қоралаган ўша машъум пленум ҳамон эсимда. Газета ўқиб ўтирибман-у, гўё аъзои баданимдан чумоли ўрмалаётгандай. Наҳотки, шундай инсонни бадном этиш мумкин бўлса?! Афсуски, ўша кезларда бир гуруҳ кимсалар амал курсиларини ҳар нарсадан устун қўйдилар. Эл-юрти фаровонлиги йўлида йиллаб бенуқсон хизмат қилган кўплаб одамлар ўғрию муттаҳамга чиқарилди. Толеимизга туҳмату азоблар даври узоқ давом этмади. Раҳбарлар ўзгариб, осмонимизни қоплаган қора булутлар тарқалди. Дўстим Шарофжон, қолаверса, бутун ўзбек халқи орзу қилган ёруғ кунлар ҳам етиб келди.

Эгамберди БОТИРОВ,
Шароф Рашидов районидаги Ш. Рашидов номли давлат хўжалиги 2-бўлимининг бошқарувчиси, уруш ва меҳнат фахрийси.

Ушбу саҳифани тайёрлаган Т. АБДУРАҲМОНОВ ва И. ЎТВОСАРОВларнинг илтимосига кўра қалам ҳақи «Халқ сўзи» обуна фондига ўтказилади.

Зиёвуддин Ҳазиний таваллудига 125 йил тўлди

ҲАЗИНИЙНИНГ ҲАЗИН ИСЁНИ

Чоризм мустамлакаси даврида яшаб ижод қилган, ўзбек халқининг орзу-армонлари, қайғу ғамларини шеъриятнинг нозик бағрига жойлаб куйлаган, озодлик ва адолатнинг бир кун келишига умид боғлаб оламдан ўтган ўтюрак шоирлардан бири, ҳофиз ва созанда Зиёвуддинхон Каттаҳожи ўғли Ҳазинийдир. Ул зот 1867 йилда Қўқон яқинидаги Кенагас қишлоғида дунёга келди. Зиёвуддинхоннинг шажараси 26 авлоддан кейин Муҳаммад алайҳиссаломнинг амакиси, машҳур ислом ровийси, саҳоба Абдуллоҳ ибн Аббос (розияллоҳу анҳу)га бориб уланди.

У 1923 йилда Туркистон замини алғов-далғов бўлган, уруш, очлик ва бебошлик авжига чиққан бир даврда вафот этди. Бўлажак шоир эсини таниб оламга боқса, ҳайҳот, бирпайтлар эмин-эркин яшаган, кишилик жамиятига улуғ ақл ҳадя этган, илм-фан маърифати, маданияти юксак бўлган она-ватани ўзга ҳукмдор қўлига асир тушган, лашкарбошию ағниёси, раҳнамо уламоси йўқ қилинган, мол-мулки, боғ-роғи, бойликка бой тоғлари таланган ва таланаётган бир омадсиз халқнинг фарзанди экан. Шу боис ҳам дастлаб илм эгаллашга етарли фурсату имкон тополмади. Йигитлик даври оила тебратиш, тирикчилик ўтказиш билан ўтди. Дукчи Эшон қўзғолони билан боғлиқ кўргуликларни ўз бошидан кечирди. Отилган, осилган, сургун қилинган, камситилган миллатдошларининг ғами юрак-бағрини эзди. У нажот излаб исломий билимларни ўрганмоққа киришди, тасаввуф дунёсига берилди. Ҳақиқат илмларини чуқур ўзлаштириш, ҳис этиш туфайли ўз халқининг ожиз ва нотовонлиги сабабларини англаб етди: Қуръони каримга ёзилган тафсирларда уқдирилишича, қай бир қавм ҳаромни ҳалол деса, аҳиллиги йўқолиб бузғунчилик қилса, динини вайрон қилиб, фисқ-фужурга берилса, Оллоҳ таоло улар устига бошқа бир қавмдан ҳукмдор қўяди. Бу зулмдан қутилиш ғоят оғир ва узоқ муддатли курашни талаб этар, мазлум қавмнинг ёш авлоди бу жазонинг ҳамма машаққатларини бошидан кечирар экан. Зиёвуддинхон ҳам ўз халқини ғафлат уйқусидан уйғотишга бел боғлаганлар сафига қўшилди. Халқ дардини куйлашни дилига тугиб, Ҳазиний — ғамгин тахаллусини танлаб, ғазаллар битмакка киришди. Ўзи куй бастлаб, гоҳ мақом йўлида, гоҳ сўфиёна зикр йўлида қўшиқ қилиб айтди. Қўшиқларида истило туфайли халқимизнинг азалий турмуш тарзи бутунлай издан чиққани, динимиз йўли тор сўқмоққа айланиб қолгани, тангликда қолган эл ўртасида одамгарчилик ришталари узилиб, маънавий тушкунлик авж олганини ҳазин куйлайди:

Бу замонларда зино бирлан ғано топди ривож,
Яхшиларга сабр қилмоқдан бўлак йўқдир илож.
Бу на мушкулдир — мусулмонлар берар мушрикка бож!
Турмайин Фарғона ичра эмди Байтиллоға қоч,
Журм этиб қолмай надомат, динимиз бўлди ғариб.

Чор чиновниклари, заводчи бойлари туркистонлик мардикорларни аёвсиз ишлатиб, ҳашаматли саройлар, кўшку равоқлар солдириб, роҳат-фароғатда яшаётганини кўриб нафратланади, иккинчи томондан ўз юртида сиқинди бўлиб, ўксиб умр кечираётган юртдошларини кўриб ачинди. Бойлигингга қувонма, бир куни ташлаб кетасан, деб кофиру муслим мулкдорларга хитоб қилди:

Бу ўтар дунёга дўстлар, боғу бўстонинг ғалат,
Барчани ташлаб кетарсан, кўшку айвонинг ғалат.

Исломий шоир, исломий уламо қайси даврда яшамасин доимо ҳақиқат учун қайишади, оч-ночор, ҳимоясиз, мол-мулксиз, ҳуқуқсиз, кўнгли вайрон эл томонида туриб зўравонларга қарши сўз айтди. Ўзининг топган-тутганини фақирлар билан баҳам кўрди.

Истаса ҳар ким худони кўнгли вайрондин топар,
Тун саҳарларда ва ё ул чашми гирёндин топар.

Ҳа, Ҳазиний яшаган даврда «кўнгли вайрон», «чашми гирён» — бу юртдошлари эди. У пайғамбаримизнинг улуғ ҳадисларидан бирини шеърга сингдириб замондошларига панд-насиҳат қилади. «Тангри қиёмат куни айтади: «Эй, инсон фарзанди, бетоб бўлдим, мени келиб кўрмадинг». У одам айтади: «Эй раббим, Сен бутун оламнинг Парвардигори бўла туриб, мен сени қандай кўришим мумкин».

Икром ОСТАНАҚУЛОВ.

Тил ҳақидаги қонун амалда

ЗАВОДДА ТАРЖИМОНЛАР БЮРОСИ ТАШКИЛ ЭТИЛДИ

Бекобод металлургия заводи давлат тили жадаллик билан амалиётга жорий қилинаётган корхоналардан бири. Бу ерда республикалардаги корхоналар орасида биринчилардан бўлиб Таржимонлар бюроси ташкил қилинди. Жамоатчи мухбиримиз ушбу савоб ишнинг моҳияти хусусида корхона директорининг меҳнат ва кадрлар бўйича ўринбосари Баёз МИРКОМИЛОВ билан суҳбатлашиб қайтди.

— Баёз ака, сабабсиз оқибат бўлмаганидек, корхонада пайдо бўлган ниҳол — Таржимонлар бюросининг пайдо бўлиши сабаблари ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Заводда ўзбек тилининг қонуний мавқеини тиклаш учун олиб бораётган ҳаракатларимиз давлат тили тўғрисидаги қонундан ибтидо олган. Ташкил топганидан бери фақат собиқ Иттифоқ Қора металлургия вазирлиги тасарруфида бўлган, ишчиларининг тенг ярми русий забонда гаплашувчи, маҳаллий миллат вакилларининг ҳам катта қисми муомилада «иккинчи она тили» бўлмиш — рус тилини аралаштирмасдан гапира олмайдиган бизнинг корхона учун бу жуда катта гап эди. Бундай муҳитда ўйламай айтилган ҳар қандай гап «ҳалқлар дўстлиги»дек нозик масалага тажовуз сифатида баҳоланиши, шубҳасиз. Завод бошқармаси ва таркибий қисм (цех)лардаги ҳужжатлар ва йўриқномалар ўзбек тилига ўгирила бошланди. Ўзбек тилини ўзлаштиришни истаган рус тилида сўзловчи ишчилар ва инженер-техник ходимлар учун махсус курслар очилиб, таълим вазирлигида ишлаб чиқилган дастурлар бўйича ўқитилмоқда.

— Бу ишларнинг барчаси собиқ Иттифоқнинг тугатилишигача амалга оширилган ишларми?

— Худди шундай. Бир нарсанинг тугаши бошқа нарсанинг бошланишидир. Бу фалсафанинг оддий қонуни. Собиқ Иттифоқнинг тугатилиши Ўзбекистонимизнинг мустақиллигига уланиб кетди. Мустақиллик кишида янги имкониятлар уфқини очадиган илоҳий қудратга эга экан. Корхона маъмурияти маблағ ажратиб, алоҳида Таржимонлар бюроси ташкил қилди. Таржимонлар бюроси ўзида тўрт нафар етакчи таржимон-муҳаррирларни жамлаган. Бир неча цехларда бир, бир ярим йилдан бери ўз таржимонлари фаолият кўрсатмоқда. Қолган цехлар ҳам ўз иқтисодий имкониятларидан келиб чиқиб, тўлиқ ёки ярим ставка таржимонлик ўринларини ташкил қилишни мўлжалламоқда. Тежамкорлик яхши нарса, бироқ тил ва миллий қадриятлар ривожига сарфланадиган маблағдан тежаш ғирт густоҳлик бўларди.

— Таржимонларнинг малакаси талабга жавоб берадими?

— Айни шу муаммо боисидан ҳам бюро ташкил қилинди. Унгача бошқарма ва цехларда фаолият кўрсатган таржимонлар ишининг сифатини баҳолайдиган ва уларнинг ягона таҳрирдан чиқарадиган, келгусида ишларни режалаштирадиган бўлимга эга эмас эдик. Мавжуд таржимонларнинг аксарияти махсус техник маълумотга эга эдилар, холос. Бюро ташкил қилингандан сўнг асосан олий маълумотга эга ўзбек тили мутахассисларини ишга жалб қилдик. Мақсадимиз, завод ташкил этилганлигининг 50 йиллиги нишонланадиган 1994 йилни корхонада давлат тили тўғрисидаги Қонуннинг тўла ғалабаси ва тантанаси билан кутиб олиш.

— Демак, заводнинг ташкил топиши, айни Улуғ ватан уруши йилларига тўғри келган экан-да?

— Бунинг ҳеч ажабланадиган ери йўқ. Республикамизда иккинчи жаҳон урушига қадар катта саноат корхоналари деярли йўқ эди. Дунёдаги ягона социалистик салтанатнинг хом ашё базасига айлантирилган Туркистон ҳудудида бундай корхоналарнинг очилиши ҳужжатларда белгиланган бўлса-да, уларни амалга ошириш турли сабабларга кўра йилдан-йилга орқага сурилиб келарди. Гитлерчилар Германиясининг босқини бу ишларни тезда ҳаёт ҳақиқатига айлантирилишига туртки берди. Тошкент шаҳрида пайдо бўлган тракторсозлик, авиасозлик, тўқимачилик корхоналари қатори Бекобод металлургия заводи бунёд бўлди. Ҳар ёмоннинг бир яхшиси, деб шунга айтсалар керак...

Заводнинг эллик йиллик тўйини тил ва ишлаб чиқаришдаги кескин ўзгаришлар билан кутиб олмоқчимиз. Заводнинг ўзбек тилида «Металлург минбари» кўп нусхали ҳафталигини чиқара бошладик. Ўзбек тилида завод тарихи, бугини ҳамда истиқболи ҳақида ҳикоя қилувчи солномасини нашр этамиз. Музей ташкил қиламиз. Ишлаб чиқаришда эса замонавий технологияни жорий қилиб, иқтисодий бўҳрондан корхона ва ишчиларни соғ-омон олиб чиқишимиз керак. Бу бир неча ўн йиллар давомида зарралаб йиғилган обрў-эътиборини асраб қолишдир.

— Баёз ака, давлат тили тўғрисидаги қонунни корхона ҳаётига жорий қилиш ва республикамизнинг мустақиллигини таъминлаш учун амалга оширилиши лозим бўлган барча ишларингизда омад ёр бўлишини тилаб қоламиз.

Суҳбатдош:
Оллоёр БЕГАЛИ.

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ЯНГИЛИКЛАРИ

Бердақ номидаги Қорақалпоғистон Давлат университети кутубхонасида атоқли давлат арбоби ва адиб Шароф Рашидов таваллудининг 75 йиллигига бағишланган кўргазма очилди. Кўргазмада ёзувчининг кўп йиллик ижодий маҳсули — ўзбек, қорақалпоқ ва рус тилларида нашр этилган асарларига кенг ўрин берилган.

* * *

Қорақалпоғистон малака ошириш институтида республика шаҳар ва қишлоқларидан келган 50 нафар ўқитувчи икки ҳафта турк тилини ўрганди. Машғулотларни Истанбул Университетининг ўқитувчиси Ҳалил Иброҳим Оқтош ўтказди. Курсни битирганлар жойлардаги билим юртларида турк тилидан бошланғич дарс берадилар.

* * *

Бўзатов туманида бир йўла 150 нафар бемор даволанадиган замонавий шифохона фойдаланишга топширилди. Уч қаватли бу бинони қуришда Қорақалпоғистондаги кўпгина етакчи қурилиш ташкилотлари қатнашди.

* * *

Қорақалпоғистон Вазирлар Кенгашининг қарорига биноан ташкил этилган махсус комиссия фаолиятини ёдгорликларни кўздан кечиришдан бошлади. Комиссия аъзолари сафар давомида илгари ҳисобга олинмаган 28 та археологик, меъморчилик ва монументал санъат ёдгорликларини аниқладилар, таъмирлаш ва асрашга муҳтожларини рўйхатга олдилар. Шу мақсад учун республика бюджетидан 7 миллион сўмдан кўпроқ пул ажратилган.

Қорақалпоғистонда ҳозир 400 дан кўпроқ тарихий-маданий ёдгорлик бўлиб, улардан 237 таси давлат муҳофазасига олинган.

К. ШОНИЁЗОВ,
ЎзА мухбири.

Ташаккурнома

БОР БЎЛИНГ, ЯХШИЛАР!

Мен ўн бир фарзандни вояга етказган онаман. Яқинда пойтахт вилоятининг Паркент туманида жойлашган «Сўқоқ» дам олиш уйида ҳордиқ чиқариб қайтдим. Тоғлар орасида жойлашган ушбу маскан ўзининг оромбахш табиати, тошдан тошга сакраб оқаётган зилол сувлари билан мен сингари юзлаб кексаларни ўзига мафтун қилади.

Дам олиш уйидаги саранжом-саришталик, озодалик, тартиб-интизомни кўриб қувонасан киши! Шинам ошхонада тайёрланаётган хуштаъм таомлар биз — уй бекаларини беҳад мамнун қилди.

Дам олиш уйининг заҳматкаш ходимларидан — Эдия Иброҳимова, Ҳайитали Абдувалиев, Кушан Усмонов, Сажарой Мақсудалиева ва Неъматжон Ҳасанов меҳнатини алоҳида кўрсатишни истайман.

Хуллас, дам олувчиларга манзур бўладиган бу оромбахш даргоҳнинг бутун жамоасига оналик меҳри билан миннатдорчилик билдиришни истардим.

Айниқса, ана шу жамоанинг сардори, тиниб-тинчимас директор, дилкаш инсон, чорак асрдан бери раҳбарлик қилиб келаётган Орифхон Одилхоновнинг дам олувчиларга барча шароитларни муҳайё қилиш йўлидаги саъйи-ҳаракатлари таҳсинга лойиқ. Бу камтарин раҳбар ҳам шоир, қатор китоблар муаллифи экан.

Дам олиш чоғида мен бу маскан нафас йўллари қисадиган (астма) беморларини даволовчи пансионатга айлантирилса нур устига аъло нур бўларди, деган хулосага келдим. Менга ўхшаш кўплаб дам олувчилар ҳам шу фикрда.

Раънохон ЖЎРАЕВА,
қаҳрамон она, меҳнат фахрияси.

СУРАТЛАРДА ТАРИХ АКСИ

Ўзбекистон рассомлар уюшмаси кўргазма залида очилган экспозицияга жонажон ўлка тарихи мавзу бўлди. Экспозицияга республикада мўйқалам санъатининг асосчиларидан бўлган таниқли рассомларнинг 200 дан ортиқ асари қўйилган. Бу санъаткорларнинг ижоди Ўзбекистондан ташқарида ҳам машҳур. К. К. Богодухов, Т. О. Оганесов, В. И. Седов, Ҳ. Раҳмонов, В. А. Попов, К. Носиров, Г. Р. Шевяков асарлари кўпгина мамлакатларнинг музейларини безаб турибди.

Илгари санъатсеварлар кенг доирасига маълум бўлмаган асарлар экспозициядан жой олган. Улар рассомларнинг қариндош-уруғлари ва меросхўрлари томонидан кўргазма комитети ихтиёрига устахоналардан олиб келтирилган. Суратлар оғир ва бахтли тақдирида ватан тарихи акс этган оддий кишилар ҳақида ҳикоя қилади. Унда хилма-хил, шу жумладан мунгли саҳифалар ҳам оз эмас, бироқ бу саҳифалар ҳамиша яхшилик ва адолат ғалаба қилишига ишонч туғдирган, энг оғир вазиятларга бардош бериш ҳамда ҳаётни севишга даъват этган.

Бу ерга қўйилган суратлар Ўзбекистон табиатининг гўзаллиги ҳақида ҳам ҳикоя қилади.

Кўргазма бизнинг кунларимизгача етиб келмаган таниқли рассомлар хотирасига ҳурматдир. Ташкилотчилар кўргазмани Ўзбекистон мустақиллигининг бир йиллигига бағишлашган.

А. ИВАНОВА,
(ЎзА мухбири).

Энди Қашқадарё вилоятининг баҳористонлик фермерларию чўпон-чўлиқлари шифо истаб бир неча чақирим йўл босиб, район марказига боришларига зарурат қолмади. Негаки, район соғлиқни сақлаш бўлими қошида ташкил этилган «Саломатлик» гуруҳининг етакчи мутахассислари уларга бевосита иш жойларида медицина хизмати кўрсатадиган бўлишди.

СУРАТДА: «Саломатлик» маркази аъзолари — район марказий касалхонаси бош врачи Бекмурод Маметов, терапевт Баҳриддин Авлиёқулов ва хирург Қосим Эргашевлар иш устида.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат (ЎзА).

ТИҒСИЗ ЖАРРОҲЛИК

● «НАВОИАЗОТ» бирлашмасида лазерли жарроҳлик вилоят маркази ташкил этилди.

ЗАМОНАВИЙ асбоб-ускуналар билан жиҳозланган бу шифохонада ошқозон-ичак касалликлари лазер нури ёрдамида даволанади.

КЎНГИЛ УЗИШОЛМАЯПТИ

● Вобкент район ички ишлар бўлимидагилар ҳали ҳам Дзержинскийни «даҳо» деб ҳисобласалар керак.

Акс ҳолда бўлим биносининг олди пештоқида унинг туникага туширилган баҳайбат портрети ўтган-кетганларга мағрур тикилиб турмасди. Пойтахтдаги «махфий бино» олдидан «даҳо»нинг ҳайкали олиб ташлансаю, вобкентликлар ундан ҳамон кўнгил узишолмаса, қизиқ туюлар экан.

Дам олиш масканларида

«Ниҳол»нинг қувонч ва ташвишлари

Норин дарёси ёнидаги бу оромгоҳ илгари кашшофлар лагери эди. Вақт ўтиши билан шундай баҳаво, суви тоза жойдан яхшироқ фойдаланиш ҳақида гап-сўзлар бўлди. Ниҳоят, Ўзбекистон Касаба Уюшмалари Федерацияси санатория қурилишини ўз гарданига олди. Район раҳбарлари ҳар куни, ҳар ҳафта ишнинг боришини аниқ мувофиқлаштириб турдилар. Бу ердаги юмушнинг аксарияти халқ ҳашари йўли билан қилинди. Учқўрғон районидаги бирор жамоа ва давлат хўжалиги, бирор корхона ёҳуд ташкилот бу муҳим қурилишдан четда қолмади...

Мана икки йилдирки «Ниҳол»да жумҳурият меҳнаткашларидан бир қисми саломатлигини мустаҳкамламоқда. Санаторийнинг номи бундай номланиши бежиз эмас. У асосан оналик ва болаликни муҳофаза этишга ихтисослашган. Бир мавсумда 120 она-бола, 60 нафар фахрийлар ўз соғликларини тиклашяпти.

Бош ҳаким Абдубосит Деҳқонов ишхонаси столида бир неча тахлам хатлар... Улардан бири — тошкентлик Турғунбой Ғафуровдан экан. У аввалроқ 11 бинонинг 43 хонасида ётиб даволангани, муолажалар беҳад самарали бўлгани, тузалиб кетгани ҳақида ёзибди. Ҳакимлару ҳамширапарга дил изҳорини тўкиб солибди.

Бу беҳуда гаплар эмас. Жамоа ўтган икки-уч йиллик фаолиятида тинимсиз изланишлар йўлидан бормоқда. Ҳозир бу ерда Семашко номидаги саломатликни тиклаш ва физиотерапия олийгоҳининг тавсияси билан анчагина ишлар қилинди. Жигар, ўт пуфак, сурункали гастрит, сийдик йўлларидаги, ҳаракат органларидаги, асаб-нерв, тери хасталиклари, қон томир, қанд касалликларини даволаш бўйича муайян ютуқлар қўлга киритиляпти.

Бош ҳаким ўз сафдошлари билан ҳамкорликда тажрибаларига асосланиб мўъжазгина қўлланма тайёрлабди. Бу қадимий табобатга кўра ўт ва сийдик йўлларини тошдан ҳоли қилиш учун жамланган тавсиядир. Яқинда қорақалпоғистонлик 20 нафар врач санаторияда бўлишди. Улардан 6 нафари ўз организмидан маълум катталикдаги тош тушганини гувоҳи бўлди.

— Табиий ўт-ўланлар ёрдамида дарддан фориғ қилиш қаёқдаю, операция йўли билан даволаш қаёқда... — дейди бош ҳаким биз билан суҳбатда, — шунинг учун иложи борича беморлар дардини енгил аритиш йўлидан бораяпмиз. Районимиз тупроғида ҳам анча-мунча гиёҳлар ўсади. «Қўғай», «Учқўрғон», давлат хўжаликларида шиповник, ромашка, польпод ўсимликлари етиштиряпмиз. Бундан ташқари Самарқанднинг Нарпай, Наманганнинг Поромон қишлоқларидан ҳам фойдали ўт-ўланлар келтирилади. Дорихона мудири Абдулҳамид Шомуродов Тошкент Фармацевтика заводининг ўрмон хўжалиги билан мустаҳкам алоқа боғлаган.

Дарҳақиқат, санаториянинг фитобари даволанувчилар эътиборига тушган. Бунинг учун ҳар мавсумда икки тоннадан ортиқ доривор гиёҳлар йиғилади. Турп ва седана, қоңғоқ (тикан), ажриқнинг оқ илдизи... Умуман фитобар ҳисобига сиҳатхонада дори-дармонга бўлган талаб ўн фоиз камайди.

Бу ерда мўмиёдан ҳам кенг фойдаланилмоқда. Ҳар бир бемор ҳолатига кўра ундан ишлатиш тавсия этилади. Мўмиёи асилдан фойдаланиш қўлланмаси ишлаб чиқилган.

Дам олиш оромгоҳининг келажаги унинг энг тоза шаҳри — Катта Фарғона каналининг суви билан белгиланади. Қолаверса, бу жойдан шифобахш сув чиқарилди. Унинг афзаллиги беқиёс экан. Бу қимматбаҳо чашма таркибида бром кўп...

Ўзбекистон Касаба Уюшмалари Федерацияси курортлар кенгаши раиси Х. Ш. Маҳмудов бу оромгоҳ ҳақида шуларни гапирди:

— Санаторий қурилганига кўп вақт бўлгани йўқ. Уни машҳур сиҳатгоҳлар қаторига қўшиш учун ўринлар сонини 750 га етказиш керак. Бу ердан чиқаётган шифобахш сувни кимёвий таркиби яхши, муолажалар тўғри йўлга қўйилган. Энг муҳими, бу ерда ишловчиларнинг хушмуомалалиги, ўз касбига меҳр қўйганлигидир.

Ҳақ гап. Санаторий бўй ростламоқда. У энг дилтортар маскан бўлиб қолади. Бунинг учун яна учта даволаш биноси, маиший хизмат уйи, замонавий чойхона, болалар боғчаси ва турар жой қурилиши керак.

Р. ИРИСОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ҚИСҚА САТРЛАРДА

Андижон вилоятининг Балиқчи нон маҳсулотлари ишлаб чиқариш корхонаси қошида чанқовбосди ичимликлар цехи ишга тушди. Бунинг учун Украинадан олинган замонавий асбоб-ускуна ўрнатилди. Корхонада 12 киши ишлайди. Улар аҳолини лимонад ва шу сингари ичимлик билан таъминлайди.

«Нуротамармар» жамоаси Нурота чашмаси ва унга туташ обидаларни тиклашга киришди. Абдулҳасан Нурий қабрини таъмирлаш ишлари бошлаб юборилди. Самарқанддаги 8-март фабрикаси Нурота филиалининг ишчилари шу мақсад учун 11 минг сўм, Ф. Хўжаев номидаги давлат хўжалиги жамоаси эса 15 минг сўм ўтказди.

Навоий вилоятидаги «Ғозғон» давлат хўжалиги маъмурияти ҳозирги иқтисодий қийин шароитда аҳолини ижтимоий ҳимоялаш чора-тадбирларини кўрмоқда: касаба уюшмаси қўмитасининг қарорига мувофиқ чўл минтақасида яшаб, деҳқончилик қилиш имкониятига эга бўлмаган оилаларга арзон нархда 200 килограммдан буғдой сотилади.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси вазирлар маҳкамаси ҳузуридаги «Ўзплодоовощвинпром» концерни жамоаси концерн раисининг ўринбосари М. К. Камоловга яқин қариндоши

Муқаддамхон КАМОЛОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

ХАЛҚ СЎЗИ
●
НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608. Буюртма Г—197.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси.

Бош муҳаррир Анвар ЖЎРАБОЕВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Карим БАҲРИЕВ, Эсирғап БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Зоҳид НОРМУҲАММЕДОВ, Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Қулаҳмад РИЗАЕВ, Эркин САМАНДАР, Азим СУЮН, Александр ТЮРИКОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Александр УЛИЧКИН (масъул котиб, «Народное слово»), Муҳтарама УЛУҒОВА (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Раим ФАРҲОДИЙ, Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Ленинград кўчаси, 19-уй.

● Таҳририятга ҳажми 7 қоғоздан ошган материаллар қабул қилинмайди. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концернининг босмахонаси. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 20.30. № Г—298 тираж 25376. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12.